

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра економічної теорії

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Економічна аналітика

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 Економіка

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період»

здобувача Лісової Ольги Андріївни _____
(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доц. Колядич Олександр Іванович

_____
(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор екон. наук, проф. Кириленко В. І.

_____
(підпис)

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

(назва факультету / навчально-наукового інституту)

Кафедра економічної теорії

(назва кафедри)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

ЕКОНОМІЧНА АНАЛІТИКА
051 - ЕКОНОМІКА

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

А.Г. Котенок

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

В.І. Кириленко

_____ (підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти

Лісовій Ользі Андріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ очної (денної)

_____ форми навчання

_____ очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему «Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "12" вересня 2023 р. № 1551-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах наукових робіт та видань; інформацію з офіційних ресурсів ООН та Дія. Бізнес для вивчення концепції сталого розвитку; джерела внутрішньої статистики, а саме Державної служби статистики України та Міністерства фінансів України; дані підприємства бази практики ТОВ «Агродар-Бар».

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Концептуально-методологічні засади сталого розвитку та обґрунтування його цілей (назва розділу)
Розділ 2	Аналіз пріоритетних цільових сегментів сталого розвитку (назва розділу)
Розділ 3	Формування стратегії сталого розвитку України в період війни (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	система економічних та соціальних відносин в Україні в період війни
Предмет дослідження:	теоретико-методичні і практичні аспекти сталого розвитку в Україні та адаптація його стратегії до умов війни
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	визначення пріоритетів Цілей сталого розвитку в умовах воєнного стану, а також проведення та аналізу взаємозв'язку між наслідками військовими діями та досягненням умов адаптації стратегії підтримки сталого розвитку під час та після війни

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Встановити чіткі параметри цільової структури сталого розвитку на основі методики концептуальної бази сталого розвитку
У розділі 2	На основі методу ранжування, визначити, пріоритетні для України, цілі сталого розвитку; Надати оцінку пріоритетних цілей сталого розвитку в Україні; Здійснити кореляцію цілей сталого розвитку з економічними індикаторами України
У розділі 3	Здійснити аналіз стратегій сталого розвитку; Порівняти застосування стратегій сталого розвитку в окремих країнах; Надати пропозиції щодо досягнення цілей сталого розвитку України в період війни

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____
(підпис)

О.І. Колядич

_____
(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____
(підпис)

О.А. Лісова

_____
(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 81 сторінку, 3 таблиці, 9 рисунків, 6 формул, перелік джерел посилання з 52 найменувань, додаток.

«Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період»

(назва кваліфікаційної магістерської роботи)

Об'єктом дослідження є система економічних та соціальних відносин в Україні в період війни.

Предметом дослідження є теоретико-методичні і практичні аспекти сталого розвитку в Україні та адаптація його стратегії до умов війни.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – визначення пріоритетностей Цілей сталого розвитку в умовах воєнного стану, а також проведення та аналізу взаємозв'язку між наслідками військовими діями та досягненням умов адаптації стратегії підтримки сталого розвитку під час та після війни.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- Вивчення та аналіз поняття сталого розвитку та Цілей сталого розвитку.
- Визначення пріоритетних Цілей сталого розвитку
- Аналіз взаємозв'язку між військовими діями та досягненням Цілей сталого розвитку.
- Визначення впливу війни на сталий розвиток в Україні та визначення завданих збитків та шкоди.
- Визначення факторів, що впливають на пріоритетність Цілей сталого розвитку під час війни та визначення пріоритетності Цілей.
- Розробка рекомендацій щодо покращення умов сталого розвитку під час та після війни в Україні.

Практичне значення отриманих результатів. Кваліфікаційна робота не тільки аналізує вплив військового конфлікту на Україну, але й конкретно виокремлює ті аспекти сталого розвитку, які потребують особливої уваги. На

основі цього аналізу виділені не лише проблемні сфери, а й конкретні переваги для досягнення сталого розвитку в умовах непередбачуваності та військових загроз.

Враховуючи контекст війни, кваліфікаційна робота виокремлює соціальні, економічні та екологічні аспекти, що потребують стратегічних рішень. Результати дослідження є основою для розробки конкретних заходів та стратегій, спрямованих на відновлення та удосконалення сталого розвитку в Україні в умовах сучасних викликів та викликів військового конфлікту.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: сталий розвиток, Цілі сталого розвитку, військовий конфлікт, індикатори сталого розвитку.

В і д г у к
про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Економічна аналітика»
Лісової О.А.

на тему: **«Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період»**

1.Актуальність теми: Тема кваліфікаційної магістерської роботи, виконаної Лісовою О.А. відзначається глибокою актуальністю для економічної аналітики та господарської практики сучасної України, в особливих умовах війни. Сучасні економіки зазнають постійних трансформацій під дією ендогенних чинників, зовнішніх викликів, інтеграційних та глобалізаційних процесів. В цьому контексті вагомого значення набувають дослідження тенденцій розвитку економіки в рамках концепції сталого розвитку, зокрема визначення факторів, що впливають на пріоритетність Цілей сталого розвитку під час війни та визначення пріоритетності Цілей для економіки України щодо можливості їх досягнення.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: 1) дане дослідження сприяє усвідомленню факторів, які впливають на досягнення сталого розвитку в Україні у стані війни; 2) кваліфікаційна магістерська робота засвідчує високий рівень опанування як загальнонауковими, так і спеціальними методами дослідження та категоріальним апаратом аналітичного інструментарію. Зокрема, SWOT-аналіз, для визначення сильних та слабких сторін ситуації в Україні під час війни, а також її можливостей та загроз у сталому розвитку, PESTEL-аналіз, для того аби проаналізувати кожен з сфер впливу на сталий розвиток та метод експертних оцінок для ранжування факторів за впливовістю на сталий розвиток; 3) в роботі розроблено слушні рекомендації практичного спрямування, щодо покращення умов сталого розвитку під час та після війни в Україні.

3. Наявність самостійних розробок автора. Оригінальною розробкою автора слід вважати характеристику аспектів сталого розвитку та визначення пріоритетних цілей сталого розвитку в Україні під час війни.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій:

Комплексність і взаємопов'язаність визначених Лісовою О.А. цілей, передбачає ряд заходів для досягнення цілей сталого розвитку. В цілому аналітика автора може сприяти розробці найбільш доцільної стратегії сталого розвитку для України в умовах війни.

5. Наявність недоліків: Дослідження означеної тематики може бути доповнено поглибленим комплексним аналізом досягнення цілей сталого розвитку в Україні та застосуванням загального картування ланцюгів формування вартості типової компанії, що допоможе визначити сфери з високою ймовірністю як негативних, так і позитивних впливів на представлені в ЦСР аспекти.

Проте зроблені зауваження не знижують загальної якості та цілісності роботи.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: зміст, теоретичний та методологічний рівень, узагальнення та висновки, зроблені автором за результатами дослідження, свідчать про повне всебічне розкриття теми, що дає підстави рекомендувати кваліфікаційну магістерську роботу Лісової Ольги Андріївни на тему «Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період» до захисту. Оцінка письмової частини кваліфікаційної роботи 70 балів.

Науковий керівник:

доцент, кандидат економічних наук
(посада, учене звання, науковий ступінь)

_____

(підпис)

Колядич О.І.

(прізвище, ініціали)

“ ___ ” _____ 2023 р.

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти

Лісова Ольга Андріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема « Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення

Тема роботи є актуальною та відповідає потребам сучасності. Вона присвячена важливій проблемі визначення пріоритетності цілей сталого розвитку в Україні в період війни.

Війна в Україні призвела до значних змін у всіх сферах життя суспільства. Ці зміни торкнулися і сфери сталого розвитку. Деякі цілі сталого розвитку стали більш важливими, ніж раніше, а інші - менш важливими.

Розробка і впровадження пріоритетів цілей сталого розвитку в Україні в період війни є важливим завданням, яке сприятиме відновленню країни та її розвитку.

Якість проведеного дослідження

Робота написана чітко та структуровано. Автор чітко сформулював мету та завдання дослідження, а також використав актуальні методологічні підходи.

У першому розділі роботи автор надає огляд цілей сталого розвитку та їхнього взаємозв'язку. У другому розділі визначає пріоритетні цілі та аналізує стан реалізації даних цілей сталого розвитку та вплив війни в Україні на них. У третьому розділі пропонує власні рекомендації щодо розвитку цілей сталого розвитку в Україні в період війни на основі аналізу стратегій сталого розвитку окремих країн.

Автор обґрунтовано визначає, що в період війни пріоритетними цілями сталого розвитку в Україні є:

- Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути
- Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку
- Ціль 1. Подолання бідності
- Ціль 2. Зменшення голоду
- Ціль 3. Забезпечення здоров'я та добробуту

Позитивні риси кваліфікаційної роботи

• Широкий спектр джерел інформації. Автор використав широкий спектр джерел інформації, включаючи наукові статті, звіти міжнародних організацій, дані урядових органів та експертні оцінки. Це дозволило йому отримати всебічну картину стану реалізації цілей сталого розвитку в Україні в період війни.

• Глибокий аналіз впливу війни на реалізацію цілей сталого розвитку. Автор надав глибокий аналіз впливу війни на реалізацію цілей сталого розвитку в Україні. Він розглянув як прямі, так і непрямі наслідки війни для реалізації цих цілей.

- Практична значимість рекомендацій. Рекомендації, які автор пропонує для реалізації пріоритетних цілей сталого розвитку в Україні в період війни, є практичними та можуть бути реалізовані в реальних умовах.

Зауваження

У роботі можна було б розширити аналіз впливу війни на реалізацію цілей сталого розвитку. Також було б доцільно надати більш детальну інформацію про конкретні заходи, які необхідно вжити для реалізації пріоритетних цілей.

Практична значимість висновків і рекомендацій

Висновки і рекомендації, які викладені в роботі, мають практичну значимість. Вони можуть бути використані для розробки державної політики та програм щодо реалізації цілей сталого розвитку в Україні в період війни.

Місце роботи та посада рецензента

Науковий ступінь, учене звання (за наявності)

Андрейків Р.Б.

(підпис, ПІБ)

Підпис засвідчую:

генеральний директор ТОВ «Агродар-Бар»

(посада, підпис)

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ 1	
КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ЙОГО ЦІЛЕЙ	15
1.1. Методологічні основи дослідження сталого розвитку та визначення його цілей.....	15
1.2. Концептуально-аналітичні параметри цільової структури сталого розвитку	31
РОЗДІЛ 2	
АНАЛІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ЦІЛЮВИХ СЕГМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	34
2.1. Визначення пріоритетних цілей сталого розвитку	34
2.2. Аналіз та оцінка пріоритетних цілей сталого розвитку в Україні	44
2.3. Аналітика кореляції цілей сталого розвитку з економічними індикаторами України	54
РОЗДІЛ 3	
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ	60
3.1. Аналіз стратегій сталого розвитку та їх застосування на прикладі окремих країн.....	60
3.2. Пропозиції щодо досягнення цілей сталого розвитку України в період війни	69
ВИСНОВКИ.....	77
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	79
ДОДАТОК А	85

ВСТУП

Актуальність теми. Питання сталого розвитку набуло актуальності ще у 2015 році після проведення Саміту ООН зі сталого розвитку, на якому 193 країни-члени ООН прийняли 17 цілей сталого розвитку до 2030 року. [1] Однак, слова президента України під час участі у Діалозі лідерів на Саміті ООН з питань Цілей сталого розвитку в рамках 74-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відкрили нові перспективи для розуміння та дослідження сталого розвитку. Президент України В. Зеленський зазначив «Жодна держава не досягне сталого розвитку без миру та відчуття безпеки. Сталий розвиток неможливий під звуки пострілів і вибухів, неможливий там, де панують агресивні геополітичні стратегії, що аплодують вторгненню до інших держав і порушенню прав і свобод людини». [2] Відтак, воєнний стан ускладнює досягнення Цілей сталого розвитку, що вимагає застосування варіативного підходу до дослідження сталого розвитку в умовах воєнного конфлікту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки дослідження в напрямку сталого розвитку під час війни є досить актуальним, то багато світових та вітчизняних науковців займаються дослідженнями у напрямку вивчення та аналізу сталого розвитку, а саме:

- Джон Холдрен, професор Массачусетського технологічного інституту, один із засновників концепції сталого розвитку. Його дослідження зосереджені на взаємозв'язку між економічним, соціальним та екологічним розвитком.
- Інгеборга Коффер, професор Копенгагенського університету, експертка з екологічної економіки. Її дослідження стосуються екологічних наслідків економічної діяльності та розробки політики сталого розвитку.
- Еммануель Сімон, професорка Паризького університету, експертка з соціальної економіки. Її дослідження зосереджені на соціальних аспектах сталого розвитку, зокрема на бідності, соціальній нерівності та гендерній рівності.

- Марина Саприкіна, експертка зі сталого розвитку, керівниця CSR Ukraine. Її дослідження стосуються корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку бізнесу.

- Олена Гавриленко, професорка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, експертка з екологічної економіки. Її дослідження зосереджені на екологічних наслідках економічної діяльності в Україні.

- Юрій Лагунов, професор Одеського національного університету імені Івана Мечникова, експерт з соціальної економіки. Її дослідження стосуються соціальних аспектів сталого розвитку в Україні.

Ці науковці проводять дослідження в різних сферах сталого розвитку, зокрема в таких:

- Економічні наслідки війни, зокрема вплив війни на економічне зростання, зайнятість, інвестиції та торгівлю.

- Екологічні наслідки війни, зокрема вплив війни на навколишнє середовище, зокрема на забруднення повітря, ґрунту та води.

- Соціальні наслідки війни, зокрема вплив війни на бідність, соціальну нерівність та гендерну рівність.

Мета. Метою даної роботи є визначення пріоритетностей Цілей сталого розвитку в умовах воєнного стану, а також проведення та аналізу взаємозв'язку між наслідками військовими діями та досягненням умов адаптації стратегії підтримки сталого розвитку під час та після війни.

Завданнями для досягнення даної мети є:

1. Вивчення та аналіз поняття сталого розвитку та Цілей сталого розвитку.
2. Визначення пріоритетних Цілей сталого розвитку
3. Аналіз взаємозв'язку між військовими діями та досягненням Цілей сталого розвитку.

4. Визначення впливу війни на сталий розвиток в Україні та визначення завданих збитків та шкоди.

5. Визначення факторів, що впливають на пріоритетність Цілей сталого розвитку під час війни та визначення пріоритетності Цілей.

6. Розробка рекомендацій щодо покращення умов сталого розвитку під час та після війни в Україні.

Об'єктом дослідження є система економічних та соціальних відносин в Україні в період війни.

Предметом дослідження є теоретико-методичні і практичні аспекти сталого розвитку в Україні та адаптація його стратегії до умов війни.

Методи дослідження. В *кваліфікаційній магістерській роботі* проведено комплексне аналітичне дослідження, що включає в себе ряд методологічних інструментів. Для початку використано теоретичний огляд та аналіз статистичних даних. В основі визначення пріоритетності цілей використано комплексну методологію, що поєднує в собі SWOT-аналіз, для визначення сильних та слабких сторін ситуації в Україні під час війни, а також її можливостей та загроз у сталому розвитку, PESTEL-аналіз, для того аби проаналізувати кожен з сфер впливу на сталий розвиток та метод експертних оцінок для ранжування факторів за впливовістю на сталий розвиток. Також для наочності результатів визначено аналіз із застосуванням графіків. Після чого для визначення взаємозв'язків основних факторів сталого розвитку використано кореляційно-регресійний аналіз. [3-6]

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Дане дослідження може збагатити та доповнити наявну теоретичну базу досліджень концепції сталого розвитку та стати базою для подальших досліджень у сфері становлення та покращення сталого розвитку в Україні в умовах війни. Також дане дослідження допомагає проаналізувати та створити уявлення про сталий розвиток в Україні в даний момент.

Щодо методологічної значущості, кваліфікаційна робота зосереджена на використанні комплексної методології, що не широко використовувалась в аналізі сталого розвитку. Тож дана робота може стати основою для створення комплексних підходів до вивчення та аналізу сталого розвитку.

Практичність кваліфікаційної роботи визначається тим, що за результатами роботи охарактеризовано аспекти сталого розвитку та визначено пріоритетні цілі сталого розвитку в Україні під час війни. Це допомагає розробити заходи для досягнення цілей сталого розвитку та розробити найбільш доцільну стратегію сталого розвитку для України в наявних умовах.

Інформаційна база дослідження. В роботі охоплено широкий спектр інформаційних джерел. Насамперед проаналізовано інформацію з офіційних ресурсів ООН та Дія.Бізнес для вивчення концепції сталого розвитку.

Щоб врахувати контекст реальної ситуації в Україні та проаналізувати зміни в країні через війну було використано інформацію з порталів новин. Це допомагає висвітлити та проаналізувати реальні події в країні та визначити ключові фактори, що можуть вплинути на сталий розвиток.

Також опрацьовано інформацію з підручників, навчальних посібників та наукових видань для вивчення та подальшого використання методологій та теоретичних аспектів.

Для аналізу, основними джерелами даних стали джерела внутрішньої статистики, а саме Державна служба статистики України та Міністерство фінансів України.

Основну частину джерел займають наукові роботи та видання, що є наближеними до аналізованої тематики.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ОБГРУНТУВАННЯ ЙОГО ЦІЛЕЙ

1.1. Методологічні основи дослідження сталого розвитку та визначення його цілей

Сталий розвиток – це концепція, що здобула велике значення в сучасному світі. Вперше даний термін було розглянуто у 1972 році на конференції ООН у Стокгольмі (також відомій як Стокгольмська конференція). Це був перший форум де, на якому було заявлено про включення до програми дій на урядовому рівні заходів для вирішення актуальних екологічних проблем та питань охорони навколишнього середовища. З цього можемо зробити висновок, що спершу поняття сталого розвитку відображало виключно взаємозв'язок між економічним зростанням та його наслідками. [7]

Проте згодом бачення «сталого розвитку» розширювалось. У 1987 році на засіданні Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку (Комісії Брундтланд) поняття «сталий розвиток» було визначено як «такий розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти свої потреби». До сьогодення дане визначення є найбільш поширеним. Як результат роботи комісії було видано книгу «Наше спільне майбутнє», а якщо офіційно, то — «Доповідь Всесвітньої комісії з навколишнього середовища та розвитку: наше спільне майбутнє», яка й стала основою концепції сталого розвитку. Поняття розширилось і було пов'язане не лише з екологічними, а й з економічними та соціальними проблемами. [8]

Проте аж у вересні 2015 року було сформовано нові орієнтири сталого розвитку на Саміті ООН в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку. Як результат Саміту було створено документ «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», в якому було затверджено 17 Цілей Сталого розвитку, що включають у себе 169 завдань. [1, 9]

Для глибшого розуміння принципів сталого розвитку, а також для можливості подальшого аналізу пріоритетностей цілей варто розглянути принципи кожної з них. Дані цілі були створені для покращення якості життя суспільства та для збереження можливостей для майбутніх поколінь. Цілі були створені для вирішення низки глобальних проблем, а отже вони мають значний вплив та визначають стратегії та напрямки дій для урядів, міжнародних організацій, а також суспільства в цілому у боротьбі з цими проблемами.

Ціль 1. Подолання бідності. [1, 10, 11]

Дана ціль передбачає, що всі люди на землі мають право на життя без бідності, тобто головною метою є забезпечення універсального доступу до гідного життя, а також зменшення вимушеної бідності, зокрема у найбільш уразливих і відсталих регіонах світу.

Ця ціль стала фундаментом для боротьби зі світовим голодом та нерівністю в доходах. Знищення екстремальної бідності сприяє поліпшенню життєвого рівня та загального стану здоров'я населення. Поширення бідності має катастрофічні наслідки для суспільства, включаючи хвороби, соціальну нестабільність та міграцію.

Досягнення першої цілі сталого розвитку вимагає комплексу заходів на рівні міжнародного співробітництва. Урядам варто впроваджувати програми соціальної підтримки, які допоможуть надавати бідним та безробітним громадянам доступ до основних потреб, таких як їжа, житло, освіта та медична допомога. Окрім того, варто розвивати сільське господарство та надавати малим фермерам доступу до земельних ресурсів і технологій допомагають забезпечити стале джерело продуктів харчування. І звичайно, для визначення успіхів та ризиків у досягненні цієї цілі варто налагодити систему моніторингу і відстеження.

Ціль 2. Викорінення голоду, забезпечення продовольчої безпеки та покращення харчування, заохочення раціонального ведення сільського господарства. [1, 10, 12]

Друга ціль сталого розвитку має на меті гарантувати доступ до якісних та безпечних для здоров'я харчових продуктів для всього населення, а особливо для тих, хто перебуває в більш вразливому стані. Окрім того, дана ціль має інший напрямок розвитку, а саме покращення продуктивності та стійкості сільського господарства.

Голод та погіршення якості харчових продуктів є серйозними загрозами здоров'ю людей, а отже друга ціль є досить важливою. Забезпечення продовольчої безпеки також сприяє соціальній стабільності та розвитку націй.

Для досягнення другої цілі сталого розвитку необхідно:

1. Вживати різноманітні заходи, що покращать якості продуктів харчування, як наприклад, розвиток нових технологій і методів.
2. Створювати умови для інвестування у сільське господарство.
3. Забезпечувати підтримку малих сільських фермерів.
4. Впроваджувати нові сільськогосподарські методи.
5. Забезпечити доступ населення до основних продуктів харчування, особливо у бідних та вразливих груп.

Варто враховувати, що для досягнення цілі є такі перешкоди як зміна клімату, ріст населення, втрати ґрунту та водних ресурсів, які можуть вплинути на виробництво харчових продуктів.

Ця ціль є ключовою для забезпечення життєвого рівня та здоров'я населення та має глибокий зв'язок з іншими цілями сталого розвитку, такими як боротьба з бідністю та зміною клімату.

Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку. [1, 10, 13]

Завданням цілі 3 сталого розвитку є забезпечення доступу до високоякісних медичних послуг та забезпечення здорового способу життя незалежно від віку. Ціль

орієнтована на покращення загального стану здоров'я населення та зниження ризику захворювань.

Ця ціль має велике значення, оскільки забезпечення здоров'я та добробуту населення є важливою складовою сталого розвитку. Забезпечення цілі сприяє й економічному розвитку, а також зменшує соціальні витрати на лікування та догляд.

Для досягнення третьої цілі варто вжити заходів, що забезпечать доступ громадян до якісної медичної допомоги та профілактичних заходів. Окрім того варто займатись популяризацією здорового способу життя, та збільшувати знання про важливість профілактичних медичних обстежень та щеплень. Важливим фактором забезпечення цілі є підтримка медичних досліджень та розвитку нових методів лікування та діагностики, та профілактика та контроль епідемій, включаючи ВІЛ/СНІД, малярію та інші інфекційні захворювання.

Досягнення цілі має певні виклики, а саме забезпечення фінансування медичних систем, боротьба зі зміною клімату, яка може вплинути на поширення хвороб, і обмежений доступ до медичних послуг в уразливих регіонах. Проте досягнення цілі має важливе значення для досягнення інших цілей сталого розвитку, таких як боротьба з бідністю та голодом.

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. [1, 10, 14]

Мета, поставлена цією ціллю – забезпечити доступ до високоякісної освіти для всіх людей у всьому світі, незалежно від віку, статі, статусу тощо. Ціль, орієнтована на розвиток освітніх систем та створення можливостей для навчання та саморозвитку.

Ця ціль має велике значення, оскільки освіта є ключовою для особистого розвитку та економічного процвітання. Вона допомагає людям здобувати навички та знання, необхідні для покращення якості життя та реалізації свого потенціалу.

Окрім забезпечення доступу всіх громадян до освіти на всіх рівнях, включаючи дошкільну, загальну, професійну та вищу освіту, важливо також забезпечити покращення якості освіти та створити можливості для навчання протягом всього життя, включаючи навчання на робочому місці та в самоосвіту для всіх груп населення.

Викликами для досягнення цілі можуть стати недостатнє фінансування освіти, нерівність в доступі до освіти, особливо в уразливих регіонах, і потреба в адаптації освіти до швидких змін у суспільстві та технологіях. Проте досягнення цілі є важливим, оскільки вона також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як боротьба з бідністю та голодом, забезпечення здоров'я та добробуту.

Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток. [1, 10, 15]

П'ята ціль сталого розвитку ставить перед собою завдання забезпечити рівність між гендерами та покласти край будь-яким обмеженням щодо жінок та дівчат у всіх його формах. Ціль має забезпечити рівні права та можливості для жінок та чоловіків у всіх аспектах життя.

Ціль, як і попередні, має велике значення, оскільки рівність між статями є фундаментом справедливого суспільства та демократії. Забезпечення безпеки та рівності є важливою складовою прав людини та їх гідності.

Для досягнення п'ятої цілі сталого розвитку потрібні забезпечити боротьбу з усіма формами дискримінації на основі статі, та приймати закони, які гарантують рівність між гендерами.

Проте у суспільстві існують культурні стереотипи, які сприяють нерівності, та досі не створені достатні ресурси для боротьби з насильством, пов'язаними з гендерними стереотипами. Тож забезпечення цілі має побудувати справедливе та рівне суспільство, де кожна людина має право на гідне та безпечне життя, незалежно від її статі.

Ціль 6. Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією. [1, 10, 16]

Дана ціль має на меті створити умови, за яких всі люди на Землі матимуть право на доступ до чистої питної води та покращені санітарні умови. Головна мета – забезпечення універсального доступу до безпечної води та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, та відповідно покращення життя населення.

Доступ до чистої води та санітації є основою для забезпечення здоров'я та запобігання захворюванням. Недостатні санітарні умови та відсутність чистої води можуть призвести до серйозних проблем зі здоров'ям та впливати на якість життя.

Розвиток інфраструктури є основним завданням для забезпечення доступу населення до чистої питної води. Варто також підвищувати свідомості населення щодо важливості чистої води, санітації та правильних гігієнічних практик. Окрім того потрібно забезпечити управління ресурсами та збереження водних ресурсів.

Ця ціль є критично важливою для забезпечення життєвого рівня та здоров'я населення та має важливе значення для досягнення інших цілей сталого розвитку, таких як здоров'я, освіта та боротьба з бідністю.

Ціль 7. Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії. [1, 10, 17]

Завданням цілі є забезпечення доступу всіх населених пунктів до надійних, стійких, сучасних та доступних енергетичних рішень. Головною метою є сприяння покращенню якості життя, розвитку економіки та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище.

Сьома ціль має велике значення, оскільки доступ до сучасних енергетичних рішень сприяє забезпеченню освітлення, опалення, доступу до інформації та розвитку економіки в цілому. Також ціль допомагає зменшити забруднення довкілля та сприяє боротьбі зі зміною клімату.

Для досягнення сьомої цілі необхідно:

1. Забезпечити розвиток інфраструктури та технологій для поширення доступу до доступних та стійких джерел енергії.
2. Сприяти використанню відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія.
3. Забезпечити розвиток та поширення сучасних технологій, які дозволяють зменшити споживання енергії та підвищити ефективність.

Досягнення сьомої цілі сталого розвитку вимагає співпраці між країнами та секторами, оскільки енергетичні системи мають глобальний вплив. А також має перешкоди, як високі витрати на розвиток енергетичних систем, забезпечення стійкості та доступності для всіх населених пунктів, а також зменшення викидів вуглецю.

Дана ціль критично важлива для покращення якості життя та розвитку економіки та має важливе значення для забезпечення енергетичної безпеки, зменшення забруднення та досягнення інших цілей сталого розвитку, таких як зміна клімату та боротьба з бідністю.

Ціль 8. Сприяння безперервному, всеохопному і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх. [1, 10, 18]

Восьма ціль сталого розвитку ставить перед собою завдання забезпечити стійкий економічний зріст, а також створити умови для повнозначної, продуктивної та гідної зайнятості для всіх громадян. Ціль також має забезпечити скорочення рівня безробіття, підвищення доходів та забезпечення справедливої праці.

Стійке економічне зростання сприяє покращенню якості життя та зниженню бідності. Гідна зайнятість є ключовою для забезпечення економічної стійкості та гідного життя для людей.

Зусиллями для досягнення цілі є стимулювання економічного росту, розвиток програм зайнятості, професійної підготовки та освіти для зменшення

безробіття. Та забезпечення справедливої оплати праці, безпеки на роботі та прав працівників.

Викликами є нерівність у розподілі доходів, забезпечення справедливої зайнятості та вплив глобальних економічних тенденцій на місцеві ринки праці.

Ціль забезпечить стабільний економічний розвиток, зменшення бідності та нерівності. Також вона сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, як боротьба з бідністю, освіта та забезпечення здоров'я та добробуту.

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям. [1, 10, 19]

Метою дев'ятої цілі сталого розвитку є розвиток інфраструктури, промисловості та інновацій для забезпечення сталого економічного зростання.

Дана ціль має велике значення, оскільки стійка інфраструктура та промисловий розвиток є важливими для створення робочих місць, покращення життя населення та зменшення нерівностей між регіонами. Інновації сприяють зростанню продуктивності та розвитку нових ринків.

Досягнення цілі залежить від розширення та модернізації транспортних мереж, енергетичних систем та інших видів інфраструктури. Також важливими завданнями є стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, який часто є джерелом інновацій та нових робочих місць, а також підтримка наукових досліджень та розвитку технологій, що сприяють інноваціям у різних секторах економіки.

Досягнення дев'ятої цілі сталого розвитку потребує співпраці як на національному, так і на міжнародному рівнях, оскільки інфраструктура та промисловий розвиток мають глобальний вплив. Вплинути на ступінь розвитку цілі можуть недостатнє фінансування інфраструктурних проєктів, нестача кваліфікованої робочої сили та вплив на довкілля. При цьому дев'ята ціль

забезпечує досягнення інших цілей сталого розвитку, таких як боротьба з бідністю, забезпечення освіти, здоров'я, гідної праці.

Ціль 10. Скорочення нерівності всередині країн і між ними. [1, 10, 20]

Десята ціль сталого розвитку передбачає зменшення нерівності в межах суспільства країн та між країнами в цілому. На меті даної цілі стоїть забезпечення як соціальної так і економічної рівності, скорочення нерівності доходів та створення умов для всіх громадян належного рівня життя.

Відсутність рівності може призвести до конфліктів, незадоволеності та нерівних можливостей для людей. Отже, зменшення нерівності сприяє створенню більш справедливого та стабільного суспільства.

Досягненню десятої цілі сприятиме розвиток соціальних програм та політик, спрямованих на зменшення бідності та нерівності. Варто також створити умови для сприяння забезпечення населення робочими місцями та для зростання доходів за рахунок забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я тощо.

Для скорочення нерівності між країнами має розвиватись міжнародна співпраця, у вигляді міжнародної торгівлі, створення умов для трудової міграції та розвитку гуманітарної допомоги вразливим країнам.

Десята ціль також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як здоров'я, освіта та зменшення бідності, і в той же час залежить від них.

Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів. [1, 10, 21]

Одинадцята ціль сталого розвитку має на меті забезпечити створення міст та населених пунктів, які є відкритими, безпечними, стійкими та інклюзивними для всіх громадян. Це в свою чергу забезпечить поліпшення якості життя, забезпечення доступу до базових послуг та створення життєздатних міст.

Одинадцята ціль є значущою, оскільки забезпечення якості життя та безпеки в населених пунктах є критично важливим для здоров'я та добробуту громадян.

Завдання для досягнення одинадцятої цілі сталого розвитку:

1. Розвиток міст та населених пунктів, які можуть витримувати екологічні, соціальні та економічні виклики.
2. Забезпечення доступу до адекватного житла для всіх мешканців міст.
3. Розвиток інфраструктури та послуг, які враховують потреби всіх груп населення, включаючи осіб з інвалідністю та вразливі групи.
4. Зменшення впливу міського розвитку на природне середовище та збереження зелених зон.

Швидкий приріст населення у містах, важкість забезпечення доступу до послуг для всіх та зростання впливу міського розвитку на клімат створюють перешкоди для задоволення цілі. Але забезпечення розвитку освіти, інфраструктури позитивно впливає на розвиток даної цілі. Одинадцята ціль в свою чергу сприяє досягненню таких цілей сталого розвитку як боротьба з бідністю, забезпечення освіти та здоров'я.

Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва. [1, 10, 22]

Мета дванадцятої цілі сталого розвитку - забезпечення стійкого споживання та виробництва, тобто зменшення впливу споживання та виробництва на навколишнє середовище, раціональне використання ресурсів та зменшення відходів.

Сьогодні споживання та виробництво негативно впливають на клімат, водні ресурси та екосистеми. Тож, забезпечення стійкого споживання та виробництва збереже природні ресурси та зменшить забруднення.

Для досягнення дванадцятої цілі сталого розвитку варто впроваджувати стратегії та технології для зменшення відходів та зростання переробки матеріалів. Також варто раціонально використовувати ресурси, для прикладу, зменшувати споживання води, енергії та інших ресурсів і у виробництві, і в побуті. Для

досягнення даної цілі потрібна взаємодія та співпраця між урядами, приватним сектором та громадянським суспільством. Тож насамперед необхідно підвищувати свідомість громадськості щодо важливості стійкого споживання та виробництва.

Важливість цілі безсумнівна, оскільки вона забезпечує екологічно стійкий розвиток та є необхідною для збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. А також дана ціль сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як зміна клімату та збереження біорізноманіття.

Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками. [1, 10, 23]

Принцип тринадцятої цілі сталого розвитку передбачає управління зміною клімату та мінімізацію її наслідків за рахунок зменшення викидів парникових газів. Також ціль передбачає підвищення стійкості та пристосованості до зміни клімату.

Сьогодні зміна клімату є однією з найбільших глобальних загроз для планети та людства. Зміна клімату породжує такі небезпечні явища як глобальне потепління, екстремальні погодні умови та підняття рівня моря, що може мати серйозні наслідки для екосистем, господарства та життя людей.

Для досягнення тринадцятої цілі сталого розвитку потрібні наступні дії:

1. Необхідно зменшити споживання вуглецю та інших парникових газів у виробництві та транспорті.
2. Варто розробляти та впроваджувати стратегії для пристосування до зміни клімату, включаючи захист від природних катастроф.
3. Міжнародна співпраця є необхідною для досягнення цілей зменшення викидів та адаптації до зміни клімату.
4. Необхідно підвищувати свідомість громадян щодо зміни клімату та її наслідків.

Досі викликами, що сповільнюють досягнення цілі є викиди парникових газів, дефіцит фінансування для заходів з пристосування та вплив зміни клімату на вразливі групи населення.

Ця ціль є важливою для збереження природи та майбутнього покоління. Вона також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як збереження біорізноманіття, стійке споживання та виробництво.

Ціль 14. Збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку. [1, 10, 24]

Чотирнадцята ціль сталого розвитку ставить перед собою мету зберегти та відновити морські та водні екосистеми, що включають океани, моря та прісноводні водойми. Досягнення даної цілі допоможе зберегти біорізноманіття, забезпечити підтримку стійкого використання морських ресурсів та захистити водні середовища від забруднення.

Ціль є значущою, оскільки океани та моря відіграють критичну роль у підтримці життя на Землі. Вони є джерелом їжі, регуляторами клімату та важливими для екосистем. З цього можна зробити висновок, що збереження морських та водних екосистем є ключовим для забезпечення сталого розвитку планети.

Завданнями для досягнення чотирнадцятої цілі сталого розвитку є:

1. Створення морських заповідників та охоронних зон задля забезпечення охорони вразливих морських областей від промислового використання.
2. Боротьба з забрудненнями за допомогою зменшення викидів забруднюючих речовин та сміття у водні середовища.
3. Проведення досліджень морських екосистем та підвищення освіти щодо їхнього значення.

Забруднення океанів, вичерпання рибних ресурсів та вплив зміни клімату на морські екосистеми є перешкодами для досягнення чотирнадцятої цілі. Тож

досягнення чотирнадцятої цілі сталого розвитку вимагає також співпраці на національному та міжнародному рівнях, оскільки морські та водні екосистеми є глобальними в розмаїтті та важливими для всіх країн.

Ціль допоможе зберегти біорізноманіття та забезпечити майбутні покоління здоровими океанами та водними середовищами. Окрім того чотирнадцята ціль також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як боротьба з голодом та стале використання екосистем.

Ціль 15. Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття. [1, 10, 25]

П'ятнадцята ціль сталого розвитку ставить за мету збереження, відновлення та стале використання екосистем на суходолі та лісів. Ціль сприяє зупинці втрати біорізноманіття, підтримці екосистемних послуг та збереженню лісових ресурсів.

Дана ціль є важливою для екологічної сталості, оскільки ліси та суходоли є життєво важливими для екологічної різноманітності. До того ж, збереження екосистем та лісів сприяє сталому розвитку та зменшенню впливу зміни клімату.

Забезпечення сталого лісового управління, включаючи відновлення вирощених лісів та запровадження механізмів контролю за нелегальним вирубуванням є одним з фундаментальних завдань для забезпечення п'ятнадцятої цілі сталого розвитку. Надмірне браконьєрство та зміна умов життя для флори та фауни спричиняють втрату біорізноманіття, тож необхідно також зберегти біорізноманіття та захистити види та екосистеми, що перебувають під загрозою вимирання. Однією з проблем також є нелегальне та надмірне вирубування лісів, тому для досягнення цілі важливо забезпечити відповідальне вирубування дерев з подальшим відновленням лісових покривів. Для сприяння відновлення лісових покривів потрібно забезпечити захист екосистем від деградації та втрати родючості.

Ця ціль є важливою для збереження екосистем та забезпечення сталого використання лісових ресурсів, що важливо для забезпечення життя на Землі. Вона також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як збереження біорізноманіття, зменшення забруднення та стійке використання природних ресурсів.

Ціль 16. Сприяння розбудові миролюбного і всеохопного суспільства задля сталого розвитку, забезпечення всім доступу до правосуддя і створення ефективного, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях. [1, 10, 26]

На меті шістнадцятої цілі сталого розвитку стоїть створення мирних та справедливих суспільств, тобто зменшення насильства, забезпечення доступу до правосуддя та забезпечення ефективного та відповідального управління.

Як видно з назви та опису шістнадцятої цілі, вона спрямована на забезпечення миру, стабільності та справедливості в суспільстві. Сприяючи миру та розвитку правосуддя, ця ціль допомагає зменшувати конфлікти та нерівність, покращуючи якість життя громадян у суспільстві.

Завдання для досягнення шістнадцятої цілі сталого розвитку:

1. Розробити стратегії для зменшення злочинності та насильства у будь-яких проявах не залежно від віку, статі тощо.
2. Забезпечити доступу до справедливого та ефективного правосуддя для кожного громадянина.
3. Підвищити рівень відкритості та відповідальності управління на всіх рівнях.
4. Сприяти розвитку сильних та незалежних інститутів для забезпечення справедливості та правопорядку.

Досягнення шістнадцятої цілі сталого розвитку неможливе без співпраці національних урядів, громадянського суспільства та міжнародних організацій,

оскільки викликами для даної цілі є насильство, корупція та нерівність, які можуть завадити досягненню справедливих та мирних суспільств.

Важливість цілі заключається у забезпеченні стабільності, справедливості та інклюзивності у суспільствах. Шістнадцята ціль також сприяє досягненню інших цілей сталого розвитку, таких як боротьба з бідністю, здоров'я та освіта для всіх.

Ціль 17. Зміцнення засобів реалізації Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку та активізація його діяльності. [1, 10, 27]

Сімнадцята ціль сталого розвитку сприяє зміцненню засобів реалізації і партнерство для досягнення всіх інших цілей сталого розвитку. Отже, головною метою цілі є сприяння глобальній співпраці, а також обмін знаннями та ресурсами, та звісно забезпечення фінансування для виконання цілей.

Ця ціль має критичне значення, оскільки для досягнення всіх інших цілей сталого розвитку потрібна співпраця, фінансова підтримка та обмін досвідом між країнами та організаціями. Це забезпечує ефективну реалізацію всіх інших цілей.

Для реалізації самої цілі необхідно:

1. Сприяти розвитку міжнародного партнерства та співпраці для обміну знань, технологій та ресурсів.
2. Забезпечити фінансові ресурси для реалізації цілей сталого розвитку в країнах з низьким рівнем доходу.
3. Сприяти підтримці обміну передовими технологіями та інноваціями між країнами.
4. Розвинути сильні та ефективні інститути для реалізації цілей сталого розвитку.

Для подолання перешкод, як наприклад, недостатнє фінансування розвитку, відсутність технологічного обміну та геополітичні напруги, сімнадцята ціль

сталого розвитку вимагає співпраці всіх країн, громадянського суспільства, приватного сектору та міжнародних організацій

Сімнадцята ціль є важливою для забезпечення успішної реалізації всіх інших цілей сталого розвитку та забезпечення сталого майбутнього для всіх народів світу.

Загалом можна сказати, що цілі сталого розвитку спрямовані на покращення якості життя людей і збереження нашої планети. Цілі базуються на принципах інтегрованості та балансу між економічним, соціальним та екологічним розвитком.

Важливість Цілей сталого розвитку полягає в їхньому потенціалі змінити світ на краще. Вони спрямовані на боротьбу з бідністю, забезпечення гідного життя для всіх, збереження природи та миру, підтримку здоров'я та освіти, а також на зменшення нерівностей у всіх їхніх проявах.

Щоб досягти Цілей сталого розвитку, потрібна глобальна співпраця, об'єднані зусилля та ефективне управління. Вони нагадують нам про необхідність збалансованого розвитку, який враховує потреби людей, захищає планету та сприяє миру і процвітання.

Концепція сталого розвитку розвивалася на основі різних методичних підходів. В контексті традиційної методології економічна проблематика розглядається з позицій економічного раціоналізму, який не враховує ряду проблем, на які наражаються суспільства з ринковою економікою. Так, економічний раціоналізм нехтує соціальними та екологічними ризиками, пов'язаними з економічною діяльністю.

Філософським фундаментом традиційних підходів є прагматизм, теоретичну модель якого становить економічна людина (*homo economicus*). Ця модель людини розглядає її як раціонального актора, який діє з метою максимізації власної вигоди. Така модель не враховує соціальні та екологічні мотиви людської діяльності.

В розробці концепції сталого розвитку спостерігається заміщення такої моделі розширеною моделлю соціальної людини (*homo sociologicus*). Ця модель розглядає людину як складну систему, яка має соціальні, економічні та екологічні потреби. *Homo sociologicus* діє не лише з метою максимізації власної вигоди, а й з метою задоволення соціальних та екологічних потреб.

Міждисциплінарний антропоцентричний підхід, заснований на соціальній філософії, соціальній психології та соціальній антропології, дозволяє врахувати соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку. Цей підхід розглядає людину як центральну фігуру сталого розвитку, яка має відповідальність за збереження навколишнього середовища та соціальне добробут.

1.2. Концептуально-аналітичні параметри цільової структури сталого розвитку

Сталий розвиток варто розглядати у контексті комплексної стратегії, що спрямована на створення гармонії в усіх аспектах середовища. Отже, розподіл цілей є своєрідною систематизацією всіх завдань. Загалом цілі включають економічні аспекти, які сприяють ефективному розподілу та використанню ресурсів. Іншою сферою виділена соціальна, що спрямована на покращення соціального рівня життя, тобто доступу до освіти чи якісної медицини. А також розглядається екологічне спрямування сталого розвитку, яке зосереджене на збереженні та покращенні екологічної ситуації в світі та окремих регіонах, зокрема й за рахунок зменшення впливу людської діяльності на природу.

З таблиці 1.1 бачимо, що найбільше цілей мають соціальне спрямування, а саме зменшення бідності та голоду, покращення якості та доступу до освіти та медицини, забезпечення гендерної рівності, розвиток відновлюваної енергії та міст, а також забезпечення миру та справедливості. До екологічних цілей відносяться забезпечення чистою водою, боротьба зі зміною клімату, та збереження морських екосистем та екосистем суші. Розвиток економіки за концепцією сталого розвитку мають забезпечити розвиток продуктивної та гідної праці, індустріалізація, скорочення нерівності між країнами та всередині країн, та звичайно раціональне

виробництво та споживання. Окремо можна виділити ціль 17, суть якої, як було описано вище, полягає в створенні умов для співпраці та партнерства в інтересах досягнення інших цілей сталого розвитку.

Таблиця 1.1 – Розподіл цілей сталого розвитку за сферами [10, 28]

Економічна сфера	Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання Ціль 9. Інновації та інфраструктура Ціль 10. Зменшення нерівності Ціль 12. Відповідальне споживання
Соціальна сфера	Ціль 1. Ні бідності Ціль 2. Ні голоду Ціль 3. Гарне здоров'я Ціль 4. Якісна освіта Ціль 5. Гендерна рівність Ціль 7. Відновлювана енергія Ціль 11. Сталий розвиток міст та спільнот Ціль 16. Мир та справедливість
Екологічна сфера	Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови Ціль 13. Боротьба зі зміною клімату Ціль 14. Збереження морських екосистем Ціль 15. Збереження екосистем суші
Ціль 17. Партнерство заради стійкого розвитку	

Розподіл цілого сталого розвитку не можна розглядати як жорстко визначену чи відокремлену структуру, оскільки існує значний взаємозв'язок між усіма цілями. Важливо розуміти, що досягнення конкретної цілі може мати вплив на кілька сфер розвитку одночасно.

Взаємозв'язок між цілями може виявлятися в тому, що реалізація конкретного заходу або політики для досягнення певної цілі може впливати на інші сфери розвитку. Наприклад, впровадження відновлюваних джерел енергії може не

тільки сприяти екологічному розвитку, але також мати і соціальні вигоди, забезпечуючи нові робочі місця та покращуючи якість життя.

Також можливе взаємодія між більшими цілями, де розвиток цієї цілої ідеї чи обмежує можливості досягнення інших цілей. Наприклад, здійснення економічного розвитку може вплинути на споживання ресурсів та, відповідно, на екологічні показники.

Такий взаємозв'язок демонструє, що сталий розвиток є комплексною системою, де успішне досягнення однієї цілі залежить від гармонійного розвитку всієї сфери, а націлені на досягнення цілі можуть впливати на інші цілі або залежати від них.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ЦІЛЬОВИХ СЕГМЕНТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

2.1. Визначення пріоритетних цілей сталого розвитку

В умовах війни аналіз ситуації в країні стає невід'ємною стратегічною складовою для забезпечення сталого розвитку. Цей процес важливий для визначення пріоритетів та розробки стратегій, які можна адаптувати до складної реальності воєнного конфлікту.

У момент воєнних дій, коли кожна сфера життя країни перебуває під впливом непередбачуваних чинників, об'єктивний аналіз виступає як своєрідний "компас", що допомагає розуміти зміни, пристосовуватися до нових реалій та визначати перспективи для сталого розвитку.

Аналіз впливу воєнних дій дозволяє визначити найбільш критичні сфери, які потребують відновлення та розвитку. Це допомагає розробити стратегії, спрямовані на забезпечення стійкості та довгострокового процвітання країни навіть в умовах воєнного напруження.

Враховуючи динаміку воєнного конфлікту, аналіз допомагає адаптувати стратегії до обставин, що змінюються, реагувати на виклики та визначати пріоритети в реалізації цілей сталого розвитку. Цей процес стає важливою ланкою в забезпеченні виживання та успішного розвитку країни в умовах нестабільності та невизначеності, що супроводжують воєнні події.

Для розуміння та визначення пріоритетів важливо вдосконалити методологію та використати комплексний аналіз. В роботі аналіз буде проведено, використовуючи SWOT та PESTEL як інструменти для збору та оцінки інформації. [4, 5]

SWOT-аналіз дозволяє проаналізувати як внутрішні, так і зовнішні чинники впливу. Із внутрішніх в дослідженні виділено сильні та слабкі сторони країни в умовах війни. Щодо зовнішніх, виділяється оцінка можливостей і загроз, що

дозволяє визначити ті шляхи, які можуть бути використані для досягнення сталого розвитку, а також потенційні загрози, яких слід уникати або зменшувати. [4, 5]

PESTEL-аналіз розширює обсяг дослідження, охоплюючи широкий спектр аналізованих сфер. Аналіз розглядає політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та юридичні чинники, що надає додатковий контекст та розширює можливості для розуміння впливу конфлікту на різні сфери життя. [4, 5]

Якщо скомбінувати дані види аналізу, стане можливим не тільки визначення основних тенденцій, це також створить можливість для подальшого пошуку оптимальних рішень для досягнення цілей сталого розвитку. З врахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів стане можливим визначення конкретних напрямків дій та розробки стратегій, що будуть сприяти виходу з кризового стану та відновленню сталого розвитку. Такий підхід створює умови для зосередження зусиль на найважливіших аспектах, що допоможе адаптуватись до змін та забезпечити сталий розвиток країни в умовах війни.

За допомогою даного аналізу було виділено сильні та слабкі сторони політичної, економічної, соціальної, технологічної, екологічної та судово-юридичної ситуацій в Україні, що впливають на сталий розвиток, а також виділено можливості та загрози для сталого розвитку в Україні під час війни. [29, 30]

Серед сильних сторін було виділено:

- Підтримка від інших країн та міжнародних організацій. Україна на даний момент отримує фінансову, військову та гуманітарну допомогу з боку країн-партнерів. Це дозволяє продовжувати боротьбу з російською агресією та забезпечує базові потреби країни.
- Розвиток міжнародних партнерств. Війна в Україні актуалізувала питання її європейської та євроатлантичної інтеграції.
- Розвиток гнучкості бізнесу. Українські підприємства вчаться швидко адаптуватися до нових умов, та намагаються за потреби перекваліфікувати свої

виробництва на виробництва продуктів та послуг, що мають більший попит в умовах війни.

- Адаптованість аграрного бізнесу. Сільське господарство залишається одним із найстійкіших секторів української економіки, оскільки аграрний сектор повинен забезпечувати продовольчу безпеку країни та є важливим джерелом валютних надходжень.

- Розвиток онлайн діяльності та діджиталізації. Війна сприяє розвитку онлайн-торгівлі та дистанційної освіти. Це дозволяє підприємствам та громадянам підтримувати свою діяльність навіть в умовах війни.

- Розвиток національної свідомості. Війна зміцнює національну свідомість українців та їхню готовність до захисту своєї країни. А також спонукає вивчати, розвивати та збагачувати українську культуру.

- Розвиток технологій. Україна займає лідируючі позиції у сфері ІТ-технологій. Війна сприяє подальшому розвитку цієї галузі.

- Наявність висококваліфікованих ІТ-спеціалістів. Україна має значний кадровий потенціал у сфері ІТ-технологій.

- Розвиток зеленої енергетики. Україна має значні запаси відновлюваних енергоресурсів та спрямована на розвиток в сфері зеленої енергетики. Війна створює потреби в розвитку енергетики, і відповідно в розвитку відновлювальних видів енергетики.

- Наявність законодавчої бази. В Україні вже є напрацювання в правовій системі, яка забезпечує захист прав громадян та підприємств.

- Встановлена система правосуддя. В Україні створено незалежну судову систему, яка поступово реформується.

До слабких сторін віднесено:

- Війна. Війна, на даний момент, є найбільш слабкою стороною для України. Вона спричиняє значні руйнування інфраструктури, економічні втрати та людські жертви.

- Політична нестабільність. Війна також посилила політичну нестабільність в Україні. Це, звісно ж, має негативний вплив на сталий розвиток та на процес відновлення країни.
- Залежність від підтримки інших країн. Підтримка є позитивним фактором, проте це створює умови, в яких Україна значною мірою залежить від фінансової та військової допомоги інших країн. Якщо ж, Україна втратить цю допомогу, це може призвести до погіршення ситуації в країні.
- Зростання корупції. Війна призвела до збільшення фінансової допомоги, що тягне за собою зростання корупції в Україні. Це є одним з найбільш негативних факторів впливу на процес відновлення країни.
- Значна кількість зруйнованих населених пунктів. Війна призвела до значних руйнувань інфраструктури та житлового фонду. Це вимагатиме значних інвестицій для відновлення.
- Некоректний поділ бюджету. Неefективний поділ бюджету може призвести до погіршення соціально-економічної ситуації в країні.
- Економічні збитки. Війна спричинила значні економічні збитки для України. Це тягне за собою ще й інші проблеми, як наприклад погіршення рівня життя населення.
- Зростання інфляції. Війна призвела до зростання інфляції в Україні. Це може негативно вплинути на рівень життя населення.
- Зростання рівня безробіття. Війна призвела до зростання рівня безробіття в Україні. Це може призвести до погіршення рівня життя населення.
- Погіршення економічного стану населення. Як було сказано вище, війна призвела до погіршення економічного стану населення. Це значною мірою впливає на сталий розвиток і в соціальному аспекті та призводить до соціальної напруги в країні.
- Пошкодження та/або руйнування інфраструктури. Війна призвела до пошкодження та/або руйнування інфраструктури України. Це може призвести до погіршення якості життя населення.

- Банкрутство підприємств. Хоч частина підприємств є гнучкими та змогли адаптуватись до нових умов, проте також варто врахувати, що війна призвела до банкрутства багатьох підприємств в Україні. Це призводить до зростання безробіття та погіршення рівня економіки.

- Окрім наведених вище слабких сторін виділено ще ряд негативних аспектів, що впливають на стан України та сталий розвиток. (табл А.1)

Можливостями є:

- Зміцнення міжнародного статусу. Війна в Україні зміцнює міжнародний статус України на світовій арені. Україна стала членом G7, отримала статус кандидата в члени Європейського Союзу та розпочала процес набуття членства в НАТО.

- Залучення фінансової допомоги від інших країн для стабілізації економіки. Україна отримує значну фінансову допомогу від країн-партнерів, яка допомагає стабілізувати економіку країни.

- Розвиток міжнародної торгівлі. Війна в Україні створює умови, завдяки яким в майбутньому Україна зможе збільшувати експорту товарів та послуг та покращувати міжнародну торгівлю.

- Розвиток сфер та напрямів, які залишаються стійкими в умовах війни. Війна призвела до зростання попиту на певні товари та послуги, що створює можливості для розвитку відповідних сфер економіки.

- Розвиток технологій для бізнесу. Війна сприяти розвитку технологій, та робить їх обов'язковою умовою, що дозволяє бізнесу працювати в умовах війни.

- Впровадження соціальних реформ. Війна сприяла усвідомленню необхідності впровадження соціальних реформ, які б забезпечили соціальний захист населення.

- Впровадження та розвиток програм реабілітації. На даний момент зростає кількості людей, які потребують реабілітації, як фізичної, так і психологічної. Впровадження та розвиток програм реабілітації є важливою умовою для відновлення країни.

- Залучення інвестицій для технологічного розвитку. Зміцнення міжнародного статусу сприяє підвищенню інвестиційної привабливості України.
- Зростання екологічної свідомості громадян. Війна призвела до зростання екологічної свідомості громадян, що створює можливості для розвитку екологічного бізнесу.
- Залучення інвестицій для збереження та відновлення екології. Війна призвела до руйнування екологічної системи України. Залучення інвестицій для збереження та відновлення екології є важливою умовою для сталого розвитку країни.
- Запровадження реформ судової системи. Війна показала необхідність реформ судової системи в Україні. Запровадження реформ судової системи є важливою умовою для забезпечення верховенства права в країні.

Серед загроз:

- Загострення військового конфлікту. Загострення військового конфлікту може призвести до загострення всіх інших аспектів, а також призвести до нових руйнувань інфраструктури, економічних втрат та людських жертв.
- Втрата міжнародної підтримки. Якщо Україна втратить міжнародну підтримку, це може погіршити ситуацію в Україні.
- Ескалація корупційних схем. Війна призвела до стрімкого зростання корупції в Україні. Ескалація корупційних схем негативно впливає хід війни та в майбутньому сильно погіршуватиме процес відновлення країни.
- Відтік інвестицій. Війна не є сприятливою інвестиційною умовою, тож це погіршує інвестиційну привабливість. Відтік інвестицій може призвести до погіршення економічної ситуації в Україні.
- Поширення інфекційних хвороб на окупованих територіях. На окупованих територіях сильно погіршуються епідеміологічні умови, що може призвести до нових епідемій в Україні. [31]

- Погіршення демографічної ситуації. Війна призвела до зростання смертності та до вимушеної міграції. Все це погіршує демографічну ситуацію та може призвести до зниження економічного потенціалу країни.
- Вплив на думку громадськості через інформаційну війну. Інформаційна війна є важливою складовою будь-якої війни. Вона ж може спотворювати реальну ситуацію.
- Зміни клімату. Війна впливає на значну кількість екологічних аспектів та може привести до змін клімату, через що можуть утворюватися нові природні катаклізми, що може негативно вплинути на екологію, економіку та навіть соціальну сферу країни.
- Забруднення та опріснення Чорного моря. Підлив Каховської ГЕС [32] став однією з найбільш глобальних військових катастроф та призвів до забруднення та опріснення Чорного моря. Це може призвести до погіршення екологічної ситуації в Україні.
- Погіршення умов для розвитку сільського господарства. Війна призвела до погіршення умов для розвитку сільського господарства в Україні. Це може призвести до зростання цін на продукти харчування.
- Недостатня захищеність прав громадян на окупованих територіях. Недостатня захищеність прав громадян на окупованих територіях може призвести до зростання соціальної напруженості в Україні.

Проведений комплексний аналіз робить очевидним, що військовий конфлікт в Україні має суттєвий вплив на сталий розвиток, причому надто питомою вагою є значення негативних аспектів. Така ситуація в країні вказує на появу серйозних викликів та проблем, що присутні в різних сферах, особливо помітно це в політиці, в економічно-соціальній сфері та в екології. А отже, війна впливає на абсолютно кожен аспект сталого розвитку.

У проведеному SWOT-аналізі (табл. А.1) також досить помітним є виникнення цілого комплексу загроз. Однак попри появу значної кількості труднощів також з'являється та розкривається значна кількість можливостей

сталого розвитку та розвитку країни в цілому. Якщо якісно застосувати наявні можливості, можна створити основу для впровадження доцільної для України стратегії сталого розвитку, яка буде спрямованою як на поточну ситуацію в країні, так і на забезпечення перспектив сталого розвитку в Україні.

Для забезпечення більшої об'єктивності аналізу та врахування вагомості проаналізованих факторів використаємо метод експертних оцінок. Метод включає в себе прогнозування та оцінку майбутніх результатів дії на основі прогнозів фахівців. [3] При використанні методу експертних оцінок було залучено 8 експертів з різних галузей, а саме було залучено економістів, аналітиків, військових, психологів.

Оцінки експертів та визначення впливових факторів на основі експертних оцінок наведено у табл. А.1. Для аналізу було опитано 8 експертів, які визначили впливовість факторів сильних, слабких сторін, можливостей та загроз за допомогою ранжування, де 1 - найбільш впливовий на сталий розвиток фактор. Після цього було визначено середні значення за кожним фактором за допомогою MS Excel, а також проведено ранжування середніх значень для визначення пріоритетностей факторів впливу на сталий розвиток.

Окрім цього необхідно визначити коефіцієнт конкордації Кендалла за формулою [33, 34]:

$$W = \frac{12S}{m^2(n^3 - n)} \quad (2.1)$$

де S – сума квадратів відхилень усіх оцінок рангів кожного об'єкта експертизи від середнього значення;

n – число об'єктів експертизи;

m – число експертів.

$$S = \sum_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^m x_j - \bar{s} \right)^2 \quad (2.2)$$

$$\text{де,} \quad \bar{s} = \sum_{i=1}^n \frac{s_i}{n}, \quad s_i = \sum_{j=1}^m x_j \quad (2.3)$$

Та потрібно оцінити значущість коефіцієнта конкордації за критерієм Пірсона [33, 34]:

а) формула розрахунку критерію Пірсона:

$$\chi^2 = (m - 1) * n * W \quad (2.4)$$

б) ступені вільності обраховуються за формулою

$$f = (n - 1) \quad (2.5)$$

в) за таблицею критичних значень або використовуючи вбудовану статистичну функцію MS Excel ХИ2ОБР() знаходять критичне значення χ^2 для даного числа ступенів вільності та на заданому рівні значущості α , яке приймають рівним 0,05; [6]

г) отримане значення критерію порівнюють з табличним. Якщо фактичне значення перевищує табличне, то коефіцієнт конкордації вважають статистично значущим.

Виконуючи аналіз отриманих результатів, визначено, що коефіцієнт конкордації виявився рівним 0,86. Порівнюючи розрахований χ^2 розрахунковий = 366,74 з критичним $\chi^2 (0,05;7) = 2,17$, бачимо, що $\chi^2 \text{ розр} > \chi^2 \text{ табл}$, отже отриманий коефіцієнт конкордації є статистично значущим ($p < 0,05$). Тож можемо вважати, що думка експертів узгоджена.

На основі проведеного аналізу було встановлено, що найбільш впливовими факторами, які впливають на стале майбутнє України, є:

1. Сильними сторонами є:

- підтримка від інших країн, яка може допомогти в подоланні наслідків війни та відновлення економіки;

- розвиток міжнародних партнерств, який може сприяти економічному зростанню та торгівлі;
- гнучкість аграрного бізнесу, який може забезпечити продовольчу безпеку країни.

2. Слабкими сторонами є:

- війна, яка призвела до руйнування інфраструктури, економічних втрат та гуманітарної кризи;
- політична нестабільність, яка може ускладнити процес відновлення країни;
- зростання корупції, яка може призвести до неефективного використання ресурсів та порушення прав людини;
- збільшення кількості людей з інвалідністю, які потребують допомоги;
- зруйновані населені пункти, які потрібно відбудувати.

3. Можливостями є:

- розвиток міжнародної торгівлі, який може допомогти в подоланні економічних труднощів;
- зміцнення міжнародного статусу, яке може сприяти отриманню фінансової допомоги та технологій;
- залучення фінансової допомоги, яка може допомогти в подоланні наслідків війни та відновлення економіки.

4. Загрозами є:

- загострення військового конфлікту, яке може призвести до нових жертв і руйнування;
- ескалація корупційних схем, яка може ускладнити процес відновлення країни;
- інформаційна війна, яка може дестабілізувати ситуацію в країні.

На основі цього було визначено, що найбільш пріоритетними цілями сталого розвитку України є:

Ціль 16: Мир, справедливість та сильні інституції. Спрямованням даної цілі є створення мирного та справедливого суспільства, що є передумовою для забезпечення рівного доступу до правосуддя, що засновано на повазі до прав людини, верховенстві права, належному управлінні, а також на прозорих, ефективних та відповідальних інституціях.

Ціль 17: Партнерство заради сталого розвитку. Ціль спрямована на зміцнення та покращення співробітництва на міжнародному рівні та залучення фінансової допомоги для реалізації Цілей сталого розвитку.

Ціль 1: Подолання бідності. Метою цілі є забезпечення добробуту та гідних умов життя для всіх людей, незалежно від їхнього доходу, статі, раси, релігії чи будь-яких інших факторів.

Крім цих цілей, також важливими є:

Ціль 2: Подолання голоду. Ціль подолання голоду, спрямована на забезпечення всім доступу до достатньої, здорової та поживної їжі для кожного протягом усього року. А окрім того метою цілі є покращення та розвиток аграрного напрямку.

Ціль 3: Забезпечення здоров'я та добробуту. Забезпечення доброго здоров'я для всіх людей у будь-якому віці є основною метою цілі.

Кожна з описаних цілей є важливою, оскільки всі вони спрямовані на вирішення найактуальніших проблем, з якими стикається Україна в воєнних умовах. Їхнє досягнення дозволить забезпечити основу для сталого розвитку країни в майбутньому.

2.2. Аналіз та оцінка пріоритетних цілей сталого розвитку в Україні

Аналіз пріоритетів у сфері сталого розвитку в контексті воєнного конфлікту вирішити ключові напрямки, які потребують термінового втручання та ресурсів. Розділ спрямований на визначення найбільш критичних аспектів, які вимагають уваги та приділення ресурсів для ефективного відновлення та сталого розвитку.

Зосереджуючись на аналізі пріоритетних цілей, ми розглянемо те, як вплив воєнного конфлікту формує особливості стратегічного планування та як визначення пріоритетів може виконати успішний шлях до сталого відновлення, навіть у найскладніших умовах.

Основним та найважливішим макроекономічним показником для аналізу розвитку в країні є ВВП. Якщо ж врахувати також аналіз соціальних та екологічних показників, до аналізу ВВП можливо визначити сталість розвитку та можливості для сталого розвитку.

За допомогою аналізу динаміки ВВП можна прослідкувати тенденції в економічному розвитку, та відслідкувати зміни в період війни в порівнянні з мирним часом.

Загалом на рисунку 2.1 можна відзначити позитивну тенденцію в зростанні ВВП. З 2016 року це зростання є досить стрімким. До 2021 року ВВП досягає досить високо рівня, а саме 4 364 млрд. грн, що становить 383% від рівня 2011 року.

Проте на рисунку 2.1 спостерігаємо і спади. Спади ВВП у 2014 та 2022 роках пов'язані з російською агресією в Україні. У 2014 році почалась війна у східній частині України та в Криму, що призвело до дестабілізації економіки та економічних втрат. 2022 рік є початком повномасштабного вторгнення, яке вплинуло на всі аспекти економіки та сталого розвитку в Україні. У 2022 році реальний ВВП скоротився на 11%, знизившись до 3 866 млрд. грн. Це є свідченням того, що війна таки має суттєвий та деструктивний вплив на ситуацію в країні в цілому, та відповідно на сталий розвиток.

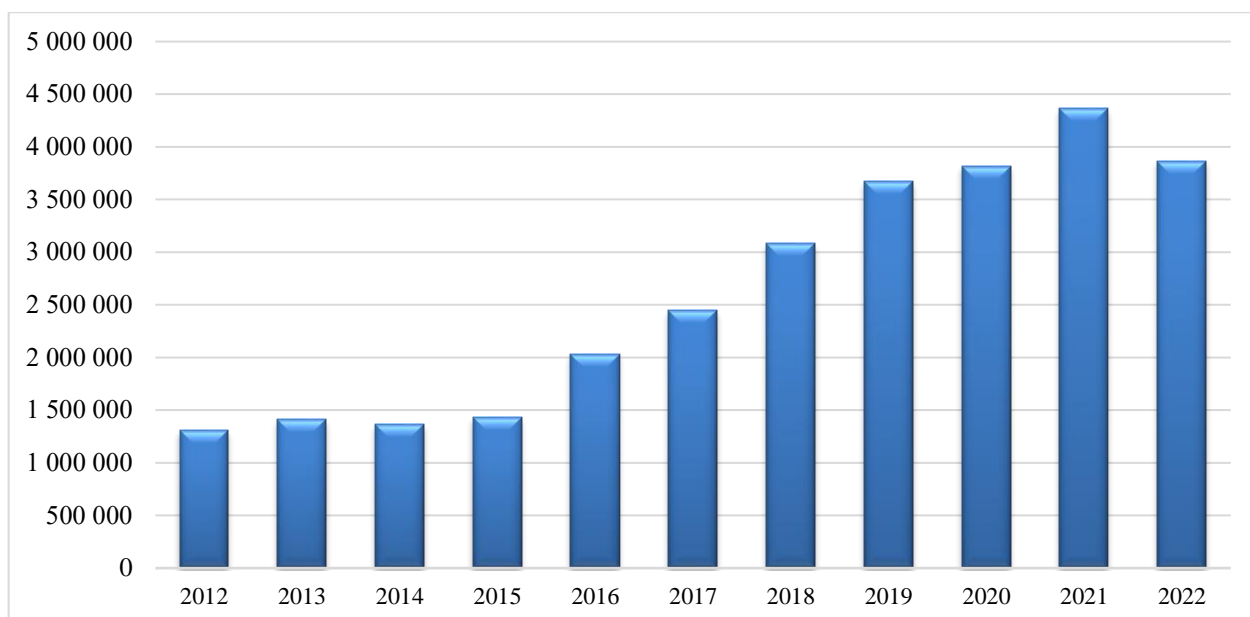

Рисунок 2.1 – Динаміка реального ВВП у млн. грн. в Україні за 2011-2022 роки [35]

Проте за даними Державної статистики реальний ВВП у II кварталі 2023 року збільшився порівняно з попереднім кварталом на 0,8% (з урахуванням сезонного фактору), а порівняно з II кварталом 2022 року – на 19,5%. Тобто вже зараз економіка поступово відновлюється, створюючи умови для сталого розвитку. [36]

Окрім ВВП варто врахувати також індикатори, пов'язані безпосередньо з пріоритетними цілями сталого розвитку. Кожна з пріоритетних цілей має ряд конкретних завдань, проте для аналізу буде обрано лише певний спектр аспектів досягнення даної цілі.

З врахуванням основним аспектів SWOT-PESTEL-аналізу головними факторами та завданнями цілі 16 є завдання 16.6, що передбачає скорочення корупції, а також враховуючи масштаби руйнування необхідно дослідити завдання 16.8, яке визначає відновлення територій, постраждалих від війни. Для цього досліджено 2 індикатори [37]:

16.6.1. Показник сприйняття рівня корупції в державному секторі. Даний показник обраховується за допомогою індексу сприйняття корупції (ІСК), це

оцінки, надані підприємцями, вченими та аналітиками з ризиків щодо зловживання владою чиновниками з метою отримання особистої вигоди.

На малюнку 2.2 представлено динаміку Індексу сприйняття корупції (ІСК) України з 2015 по 2022 рік. Як видно з графіка, ІСК має тенденцію до скорочення. У 2022 році він становить 116 балів, що на 14 одиниць менше, ніж у 2015 році, і на 6 одиниць менше, ніж у 2021 році.

Наведені дані свідчать про те, що в Україні є значна проблема корупції. Необхідно вжити заходів для боротьби з корупцією, щоб покращити інвестиційний клімат, забезпечити верховенство права та підвищити рівень життя українців.

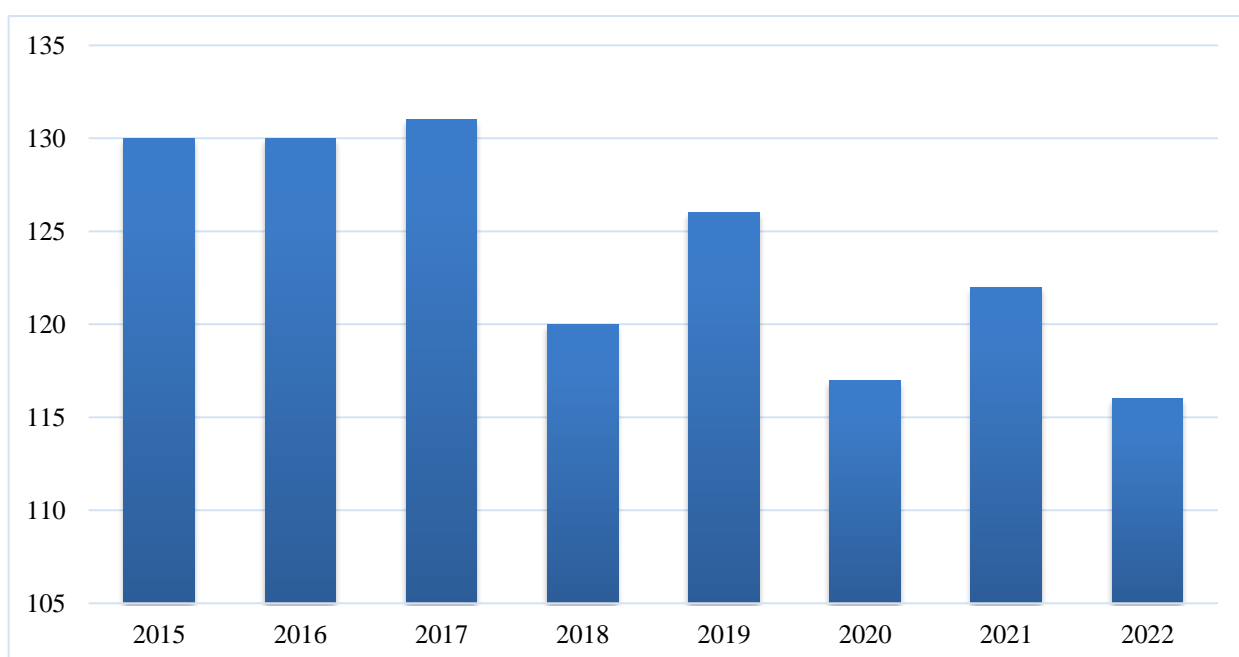

Рисунок 2.2 – Індикатор 16.6.1. Показник сприйняття рівня корупції в державному секторі [37]

Скорочення ІСК свідчить про зростання проблеми корупції в Україні. Корупція є серйозною проблемою, яка негативно впливає на економіку, бізнес, правоохоронну систему та соціальну сферу. Вона ускладнює ведення бізнесу, відлякує іноземні інвестиції, сприяє зростанню злочинності та несправедливості.

Важливо зазначити, що дані про корупцію в Україні є неповними. Багато випадків корупції не розслідуються або не потрапляють у статистику. Тому реальні

масштаби корупції в Україні можуть бути ще більшими, ніж це показано на малюнку 2.2. Якщо ж більш детально досліджувати державні закупівлі під час воєнного стану прослідковуються корупційні схеми.

16.8.4. Площа розмінування територій. Розмінування територій проводиться ще з 2015 року, проте більшість розмінованих територій ймовірно заміновані знову під час ведення бойових дій на тих територіях. [38, 39] Рисунок 2.3 показує, що кількість розмінованих територій поступово скорочувалась, ймовірно за рахунок зменшення площ замінування. Проте у 2022 році, з врахуванням різкого зростання замінованих територій, які є звільненими на даний момент, кількість розмінованих територій різко зростає. На даний момент важко проаналізувати даний індикатор.

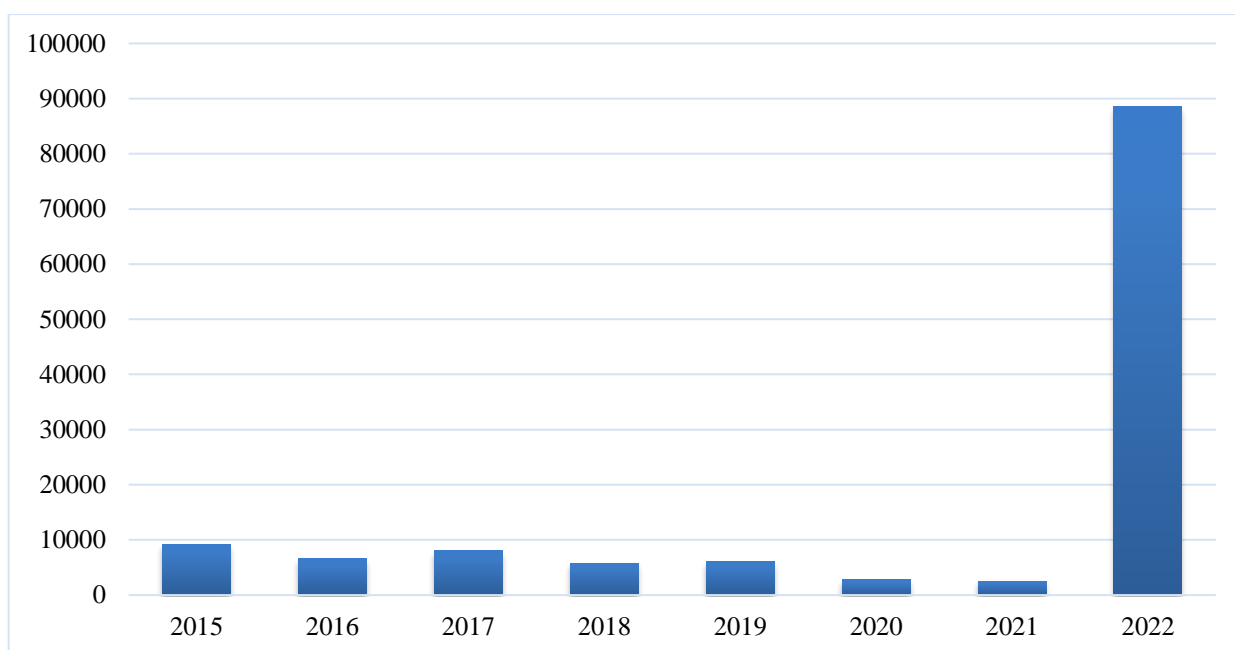

Рисунок 2.3 – Індикатор 16.8.4. Площа розмінування територій, га [36]

Головним завданням цілі 17 є мобілізація додаткових фінансових ресурсів на основі заохочення інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів, тобто завдання 17.1. А також потрібно врахувати ціль 17.2, яка враховує послідовне знижувати боргове навантаження на економіку. Проаналізуємо 3 індикатори даних завдань [37]:

17.1.1. Співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону із ВВП - це показник, який відображає, яку частку ВВП країни становлять приватні

грошові перекази, отримані з-за кордону. Цей показник є відношенням загального обсягу приватних грошових переказів до ВВП за звітний період та виражається у відсотках.

Якщо проаналізувати динаміку з 2015 по 2021 роки, бачимо, що співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону до ВВП в Україні знаходилось на рівні 7-8%. Простежується чіткий вплив війни на даний показник. У 2021 році показник був на рівні 7%, а в 2022 році, з початком війни, зріс до 8,6%. (рис. 2.4)

Це зростання є суттєвим та має негативний вплив на економіку України. Даний показник вказує одразу на 2 негативних фактори. Він свідчить про те, що внаслідок вимушеної міграції через війну зросла кількість населення, що виїхало за кордон. Це, в свою чергу, означає, що в Україні зменшилася кількість робочої сили і платоспроможного населення, що негативно впливає на економічну активність. Окрім того показник вказує й на скорочення ВВП. (рис. 2.1)

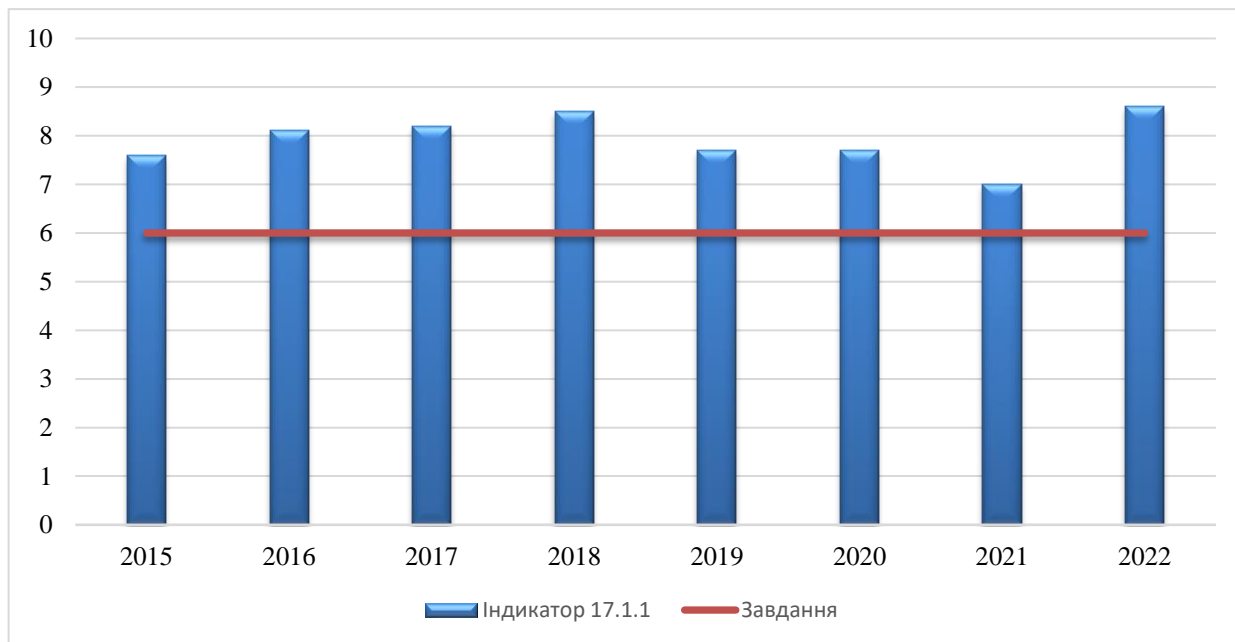

Рисунок 2.4 – Індикатор 17.1.1. Співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону із ВВП, % [36]

Якщо врахувати, що завданням передбачено скорочення індикатора до 6%, стає зрозумілим, що війна має суттєвий та негативний вплив на співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону із ВВП.

17.1.2. Чистий притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) - це показник, який відображає різницю між обсягом ПІІ, які надходять в країну, і обсягом ПІІ, які виходять з країни. Він розраховується як різниця між чистим потоком ПІІ та чистими внутрішніми інвестиціями.

Для можливості досягнення сталого розвитку перед Україною стоїть завдання – збільшення чистих прямих іноземних інвестицій до 10 млрд. дол. США. Цей показник є одним з основних, оскільки саме завдяки притоку інвестицій створиться можливість для економічного зростання, відповідно й для створення нових робочих місць та для покращення добробуту населення. Та звичайно зростання інвестиційної привабливості тягне за собою розвиток всіх сфер сталого розвитку.

На даний момент та протягом всього досліджуваного періоду, а саме 2015 – 2022 роки, притік ПІІ в Україну не є задовільним. В середньому найкращі показники є лиш 50% від заданої цілі. У 2015 та 2020 роках показник взагалі досяг негативних значень. Найкращим є показник 2021 року, коли притік ПІІ становив 7,5 млрд. дол. США. Проте в 2022 році він скоротився до 500 млн. дол. США, що становить лише 5% від встановленої цілі.

Рисунок 2.5 – Індикатор 17.1.2. Чистий притік прямих іноземних інвестицій, млн. дол. США [36]

Таке скорочення свідчить про те, що війна в Україні призводить до зменшення інтересу іноземних інвесторів до країни. Це, в свою чергу, означає, що в Україні зменшилися інвестиції, що негативно впливає на економічну активність.

17.2.1. Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг у річному вимірі. До 2022 року спостерігалась тенденція до скорочення даного показника, що свідчило про позитивні зміни, а саме, скорочення державного боргу та/або зростання експорту. Проте, в 2022 році обидва показники погіршилися, борг почав зростати, при цьому скоротився експорт, тому показник різко зріс до 231,5%, тобто, державний борг переважає експорт більш, ніж у 2 рази. (рис. 2.6)

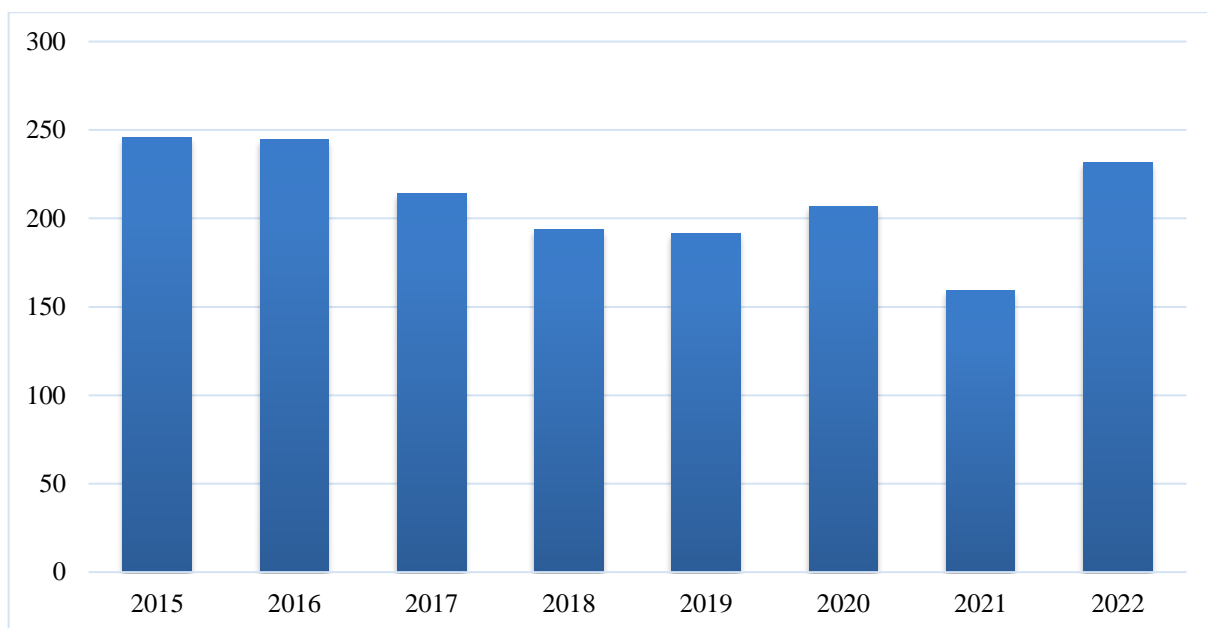

Рисунок 2.6 – Індикатор 17.2.1. Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг у річному вимірі, % [36]

Щодо цілі 1, необхідно скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм, тобто досягти завдання 1.1. Також важливим є завдання 1.2, яке передбачає збільшення охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки. Для цього розглянемо 2 індикатори, по одному до кожного завдання [37]:

1.1.1. Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум. На рисунку 2.7 бачимо, що частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум скорочується. У 2021 році показник скоротився майже на 33% і становив 39,1% населення. Проте, показник досі не досягнув поставленої цілі у 30%.

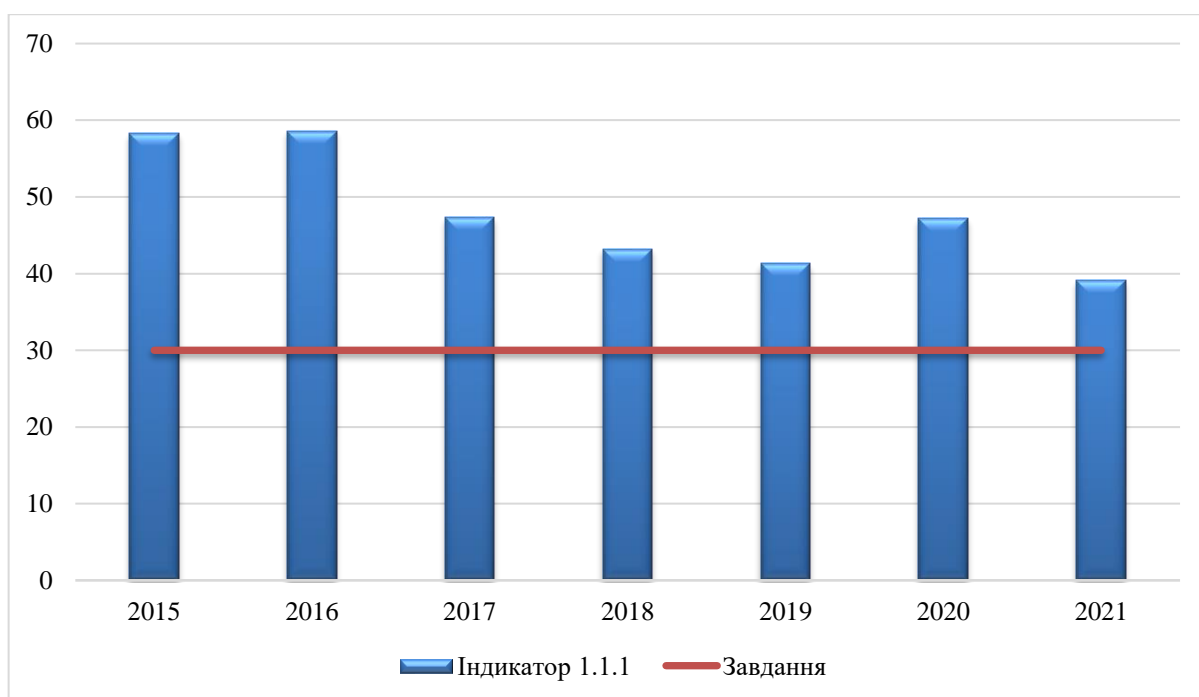

Рисунок 2.7 – Індикатор 1.1.1. Частка населення, чії середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум, % [36]

Також важко проаналізувати дані під час війни, оскільки дані не обраховувались, проте є припущення, що з врахуванням ситуації в країні, значення даного показника погіршилось.

1.2.1. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення. У даному показнику враховано питома вага населення, чії середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум, яке отримує хоча б одну з різних видів державної соціальної допомоги (малозабезпеченим сім'ям, на дітей, інших видів державної соціальної допомоги, житлової субсидії, соціальних пільг), в загальній чисельності бідного населення. Даний показник є єдиним, з проаналізованих вище, який досягнув поставленої цілі у 2016 – 2018 роках, а саме зростання частки бідного населення охопленого соціальною підтримки до 65%. Проте згодом показник погіршується і у 2021 році ця частка скоротилась до 53,7%.

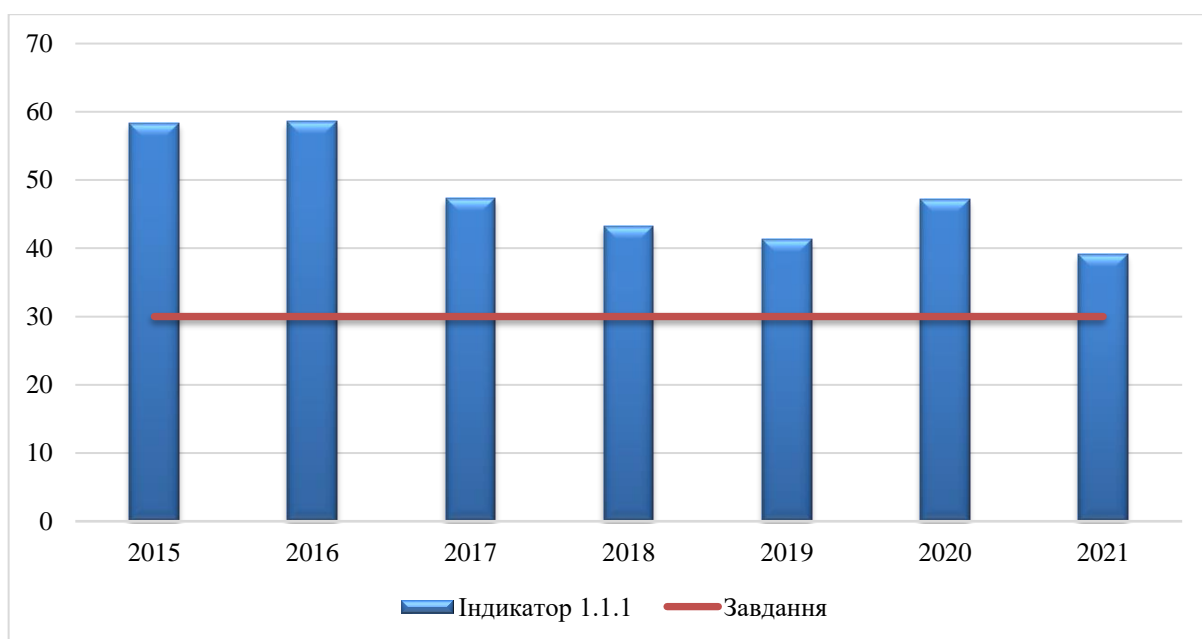

Рисунок 2.8 – Індикатор – 1.2.1. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення, % [36]

На даний момент важко оцінити зміни показника та вплив війни на нього через відсутність даних. Але з таблиці А.1 стає зрозумілим, що загалом ситуація із соціальною підтримкою погіршується.

На жаль, навіть в умовах мирного часу, майже жодна з досліджуваних цілей сталого розвитку не досягла свого завдання, але особливо тривожною є ситуація в галузі інвестицій та корупції. При цьому є очевидним, що військовий конфлікт ще більше погіршує ефективність досягнення поставлених цілей, адже війна призводить до руйнувань, економічної нестабільності та соціальної дезорганізації.

2.3. Аналітика кореляції цілей сталого розвитку з економічними індикаторами України

Для аналізу зв'язку та впливовості пріоритетних цілей на економіку проведемо кореляційно-регресійний аналіз. [6]

Для аналізу оберемо досліджувані вище фактори, а саме (табл. 2.1):

1. Реальний ВВП.

2. Індикатор 16.6.1. Показник сприйняття рівня корупції в державному секторі з боку ділових кіл та експертів.

3. Індикатор 16.8.4. Площа розмінування територій.

4. Індикатор 17.1.1. Співвідношення обсягу приватних грошових переказів із-за кордону із ВВП.

5. Індикатор 17.1.2. Чистий притік прямих іноземних інвестицій.

6. Індикатор 17.2.1. Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг.

7. Індикатор 1.1.1. Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум.

8. Індикатор 1.2.1. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, в загальній чисельності бідного населення.

Таблиця 2.1 – Дані для кореляційно-регресійного аналізу [35, 36]

	ВВП, млн. дол. США	Інд. 16.6.1	Інд. 16.8.4	Інд. 17.1.1	Інд. 17.1.2	Інд. 17.2.1	Інд. 1.1.1	Інд. 1.2.1
2015	1 430 290	130	9 224	7,6	-236	245,8	58,3	63
2016	2 034 430	130	6 553	8,1	3 955	244,6	58,6	70,3
2017	2 445 587	131	8 036	8,2	3 446	214	47,3	73,6
2018	3 083 409	120	5 785	8,5	4 859	193,8	43,2	72
2019	3 675 728	126	6 148	7,7	5 175	191,5	41,3	57,4
2020	3 818 456	117	2 827	7,7	-58	207	47,2	55,5
2021	4 363 582	122	2 543	7	7 518	159,1	39,1	53,7
2022	3 865 780	116	88 502	8,6	504	231,5	40	50

Для початку проведемо кореляційний аналіз, який розкриває ступінь взаємозв'язку між досліджуваними пріоритетними цілями та головним економічним показником, а саме реальним ВВП. Оцінка цього зв'язку є необхідною умовою для розуміння впливу даних цілей на розвиток країни. Цей етап дає нам

лише кілька відомостей про зв'язок, а також про його напрямок, що також є вагомою частиною для подальшого аналізу.

На основі проведеного кореляційного аналізу взаємозв'язків (табл. 2.2), встановлено слабкий ступінь взаємозв'язку між ВВП та індикаторами 16.8.4, 17.1.1 та 17.1.2, які відповідно мають такі коефіцієнти кореляції: 0,24; -0,20 та 0,33. Отже, ці конкретні показники вважаються недоцільними для подальшого аналізу.

Проте варто зазначити, що встановлено сильні зв'язки між ВВП та іншими індикаторами, які представлені в даному дослідженні. Якщо врахувати та прибрати фактори з мультиколінеарним зв'язком, то для подальшого використання залишимо індикатори 1.1.1 та 1.2.1.

Використання кореляційного аналізу для оцінки взаємозв'язків та відбору найвагоміших факторів допомагає підсилити якість та точність подальшого регресійного аналізу та його результатів, оскільки далі будуть враховуватись лише статистично значущі індикатори із значним впливом на зміну ВВП. Такий підхід допомагає сфокусуватись на ключових та найбільш вагомим аспектах.

Таблиця 2.2 – Результати кореляційного аналізу

	ВВП, млн. грн.	Інд. 16.6.1	Інд. 16.8.4	Інд. 17.1.1	Інд. 17.1.2	Інд. 17.2.1	Інд. 1.1.1	Інд. 1.2.1
ВВП, млн. грн.	1							
Інд. 16.6.1	-0,767	1						
Інд. 16.8.4	0,238	-0,476	1					
Інд. 17.1.1	-0,204	-0,165	0,545	1				
Інд. 17.1.2	0,330	0,167	-0,414	-0,327	1			
Інд. 17.2.1	-0,749	0,340	0,333	0,480	-0,729	1		
Інд. 1.1.1	-0,895	0,649	-0,313	0,003	-0,405	0,762	1	
Інд. 1.2.1	-0,691	0,635	-0,485	0,360	0,174	0,252	0,501	1

Тож для аналізу залишаються індикатори 16.6.1 та 17.2.1. Кожен з даних факторів має зворотній кореляційний зв'язок із ВВП. Тобто при скороченні рівня корупції та відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг, ВВП буде зростати, та відповідно буде покращуватись економічний стан країни.

Регресійна складова проведеного аналізу більш глибоко досліджує взаємозв'язки та допомагає визначити як найвпливовіші фактори впливають на

розвиток в країні. В подальшому це допоможе оцінити вплив змін певних факторів на покращення чи погіршення економічного стану при розробці стратегій та заходів для досягнення сталого розвитку.

Регресійна модель також допомагає додатково оцінити обрані для аналізу фактори. Оцінити це можна за допомогою критерію Фішера (F) та критерію Стьюдента (p), які додатково можуть підтвердити доцільність використання обраних індикаторів. [6]

Критерій Фішера вказує на загальну адекватність моделі. Чим нижчим є значення критерію, тим ефективнішою та доцільнішою є обрана модель. Що ж до критерію Стьюдента, він вказує на статистичну значущість кожного з досліджуваних факторів та на статистичну значущість моделі в цілому. Як і у критерії Фішера, нижчі значення критерію Стьюдента свідчать про більшу значущість і показує, що змінні мають значний вплив на залежну змінну. [6]

На рисунку 2.9. бачимо, що значення критеріїв Фішера та Стьюдента набувають достатньо низьких значень, які не перевищують 0,05. Такий низький рівень свідчить про те, що проведений кореляційно-регресійний аналіз є достовірним та статистично точним, і при цьому рівень надійності результатів перевищує 95%. З цього можна зробити висновок, що дослідження також мають практичну значущість та дані моделі можуть стати ефективним інструментом для подальшого економічного аналізу та враховуватись при розробці стратегії сталого розвитку.

Також визначимо середню помилку апроксимації, для оцінки якості моделі, за формулою 2.6 [6]:

$$A = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left| \frac{y - \hat{y}_x}{y} \right| \quad (2.6)$$

де, n – кількість досліджуваних значень;

y – фактичне значення ВВП;

$у_x$ – розрахункове значення ВВП.

За результатами розрахунку середньої помилки апроксимації було визначено, що показник майже рівний 0%. Таке низьке значення показника свідчить про високий рівень відповідності розрахункових значень ВВП, які розраховані за даною моделлю, з фактичними показниками. Нульове значення середньої помилки апроксимації ще раз підтверджує високу якість та точність моделі, отриманої внаслідок проведення кореляційно-регресійного аналізу.

Отже, врахувавши всі вказані вище значення критеріїв, стає очевидним, що дані, отримані внаслідок проведення кореляційно-регресійного аналізу є досить точними і дослідження має високий рівень достовірності, а саме на рівні більше 95%. Критерії Фішера, Стьюдента та значення середньої помилки апроксимації підтверджують, що модель має високий рівень надійності та точності. Якщо ж маємо такий рівень достовірності результатів дослідження, то можна використовувати дані кореляційно-регресійного аналізу для подальшого опрацювання з можливістю створення ефективних рекомендацій для сталого розвитку.

Згідно з отриманими результатами кореляційно-регресійного аналізу, а саме із показником детермінації (R^2), який становить 0,926 (рис. 2.9), можна стверджувати про наявність зв'язків між залежною змінною, тобто ВВП та індикаторами. Модель показує, що зміна величини ВВП на 92,6% залежить від зміни досліджуваних індикаторів.

Регрессионная статистика						
Множественный R		0,925603215				
R-квадрат		0,856741311				
Нормированный R-квадрат		0,799437836				
Стандартная ошибка		459891,1627				
Наблюдения		8				
Дисперсионный анализ						
		<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия		2	6,32425E+12	3,16212E+12	14,9509485	0,007767879
Остаток		5	1,0575E+12	2,115E+11		
Итого		7	7,38175E+12			
Коэффициенты						
		<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>
У-пересечение		19260216,92	3554158,535	5,419065225	0,002897285	10123961,55 28396472,29
Индикатор 16.6.1		-97917,30917	30450,46588	-3,21562598	0,023580318	-176192,7236 -19641,8947
Индикатор 17.2.1		-19101,82106	6234,38604	-3,063945822	0,027975969	-35127,82057 -3075,821549

Рисунок 2.9 – Вивід результатів регресійного аналізу

Найбільш вагомим є вплив індикатора 16.6.1, а саме Індексу сприйняття корупції. Згідно з розрахунками моделі (рис. 2.9) за рахунок покращення індексу на 1 одиницю ВВП може зрости на 97 917,31 млн. грн. Це говорить про те, що корупція дійсно має досить високий рівень впливу на розвиток країни.

Та індикатор 17.2.1, який показує відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів та послуг також має значний вплив на економічний розвиток. Зміна цього показника на 1% може спричинити зростання ВВП на 19 101,82 млн. грн. При чому, скорочення показника призводить до зростання ВВП, а зростання, відповідно, до спаду ВВП.

Визначений взаємозв'язок у кореляційно-регресійному аналізі та проведений SWOT-PESTEL-аналіз може стати основою для визначення ключових напрямків сталого розвитку та для формування стратегій, що будуть враховувати ключові показники та найважливіші фактори впливу, як позитивні, так і негативні.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ

3.1. Аналіз стратегій сталого розвитку та їх застосування на прикладі окремих країн

Із дослідження стає зрозумілим, що концепція сталого розвитку є ваговою складовою розвитку країни. Загалом, існує загальна концепція сталого розвитку, яка визначає загальні принципи взаємодії та збалансованості складових сталого розвитку, а саме економічного розвитку, соціальної складової та збереження екології. Проте кожна країна формує свої стратегії сталого розвитку, відштовхуючись від основних проблем в країні, враховуючи свої можливості та загрози для розвитку. Це пов'язано з різними потребами розвитку та різними стартовими умовами для розвитку.

Для ефективного формування стратегії важливо адаптувати концепцію сталого розвитку до конкретних умов в країні. Для прикладу, у бідних країнах концепція має насамперед бути зосереджена на подолання бідності, голоду. Більш розвинені країни можуть зосереджувати увагу на розвитку екологічних цілей, наприклад боротьби зі зміною клімату, або ж на економічний розвиток. В умовах війни сталий розвиток зосереджується в основному на соціальному напрямі.

Проте також варто врахувати, що сталий розвиток не може обмежуватись сталою незмінною стратегією. Сталий розвиток є динамічним процесом, який має бути гнучким та з легкістю адаптуватись до змін. Ефективна стратегія сталого розвитку неможлива без здатності країни адаптуватись до змін як у соціально-економічній сфері, так і в екології, саме це дає змогу досягти стабільності у сталому розвитку.

Важливим є дослідження методології розробки та формування стратегій сталого розвитку на національному рівні. Це дозволяє забезпечити формування доцільної та конкурентоспроможної стратегії сталого розвитку для конкретної

країни. Для України це також є важливим кроком для стратегічного планування, яке допоможе адаптуватись до умов та змін стану в країні.

Аналіз стратегій сталого розвитку розглянуто на основі підходу до управління стратегіями сталого розвитку на основі безперервного вдосконалення Б. Далал-Клейтона і С. Баса на основі висновків про те, що країни переходять від сталих генеральних планів і разових ініціатив до наборів скоординованих механізмів і тривалих процесів моніторингу, навчання та вдосконалення.

Роботи Б. Далал-Клейтона та С. Баса створюють обґрунтування постійного вдосконалення підходів до формування та управління стратегіями сталого розвитку. Їх підхід стверджує, що стратегії сталого розвитку не можуть бути сталими, а навпаки мають бути гнучкими та адаптуватись до змінних умов. [40]

Перший, та головний принцип, як вже сказано раніше, це адаптивність стратегій, тобто здатність до гнучких змін відповідно до певних внутрішніх чи зовнішніх змін. Стратегії повинні бути гнучкими та здатними відповідати на зміни в економіці, технологіях та соціокультурному середовищі.

Наступний, другий, принцип показує важливість аналізу стратегії. Для ефективного впровадження стратегії необхідно періодично оцінювати її результативність та постійно вдосконалювати стратегію.

З цього випливає третій принцип – безперервне вдосконалення стратегії сталого розвитку. Неможливо одразу створити ідеальну стратегію, а надто в складних умовах, тому потрібно завжди шукати шляхи вдосконалення для ефективного сталого розвитку в усіх напрямках: економічному, соціальному та екологічному. Постійне вдосконалення сприяє більш ефективному сталому розвитку та покращенню можливостей для сталості розвитку.

Процес впровадження даного підходу здійснюється у кілька поступових кроків:

1. Визначення реалістичних та важливих цілей та завдань сталого розвитку.

2. Розробка стратегії сталого розвитку.
3. Впровадження стратегії.
4. Оцінка результатів.
5. Вдосконалення недопрацьованих аспектів концепції.

На початку важливо визначити цілі та конкретні завдання, які будуть основними для досягнення збалансованого сталого розвитку в країні, та важливо, щоб цілі були реальними та досяжними. На основі визначених аспектів формується стратегія, яка буде найбільш доцільною та ефективною.

Впровадження стратегій — це етап, де організація впроваджує заплановані стратегії в реальну діяльність. Це може включати зміни в бізнес-процесах, виробничих практиках, продуктах чи послугах.

Оцінка результатів є необхідним етапом, який дозволяє організаціям програм, чи досягається їх стратегічних цілей та чи забезпечується корективи. Цей етап включає оцінку соціального впливу, екологічної ефективності та економічної продуктивності.

Зворотний зв'язок із зацікавленими сторінками стає кінцевим кроком, де організації взаємодіють з працівниками, клієнтами та іншими стейкхолдерами, щоб отримати відгуки та рекомендації для подальшого удосконалення.

Загалом, підхід до управління стратегіями сталого розвитку, який обґрунтовується на безперервному вдосконаленні, представляє собою систематичний і динамічний процес. Він визнає необхідну гнучкості та адаптивності стратегій для ефективного впровадження концепції сталого розвитку в реальному світі. Цей підхід служить як ефективний інструмент для організацій у всіх сферах, сприяючи досягненню сталого розвитку, адаптованого до викликів і очікувань сучасного світу».

Підхід Б. Далал-Клейтона і С. Баса говорить про те, що для досягнення цілей сталого розвитку країни здатні розробляти 4 види стратегій [40]:

- Комплексна, багатовимірна стратегія сталого розвитку – єдиний процес, що одразу охоплює економічні, соціальні та екологічні виміри сталого розвитку. Даний підхід є найбільш всеохоплюючим та забезпечує комплексний підхід до досягнення сталого розвитку. Досвід розробки та реалізації таких стратегій з початку 2000- х років мають такі держави, як Південна Африка, Індія, Польща та Коста-Ріка, Швейцарія, Швеція, Великобританія, ЄС, Німеччина та Данія. В свою чергу, Філіппіни, Китай, Південна Корея та Бразилія максимально адаптували свої національні стратегії до підсумкового документа Саміту ООН, згаданого вище. [40]

- Міжгалузева стратегія сталого розвитку, що стосуються конкретних вимірів сталого розвитку – стратегія, яка охоплює кілька секторів і стосується одного або двох вимірів сталого розвитку. Цей метод дозволяє країнам акцентувати увагу на конкретних проблемах або пріоритетах у сфері сталого розвитку. Застосування цього підходу було виявлено в країнах, таких як Південна Африка, Мадагаскар, Марокко, Камерун, а також Південна Корея. [40]

- Галузева стратегія сталого розвитку – стратегія, що охоплює економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку, проте зорієнтовані на конкретний галузевий сектор. Цей підхід дозволяє країнам створювати специфічні та практичні стратегії для досягнення сталого розвитку в певних секторах. Канада виступає єдиною країною, що використовує цей метод як основний стратегічний інструмент. Інші країни, такі як Великобританія та Мексика, також впроваджують секторальні стратегії на рівні міністерств, що становить частину загальнонаціональної стратегії. [40]

- Інтеграція сталого розвитку в існуючі національні стратегії розвитку – це стратегія, при якій окремий документ щодо сталого розвитку не формується; замість цього концептуальні принципи сталого розвитку безпосередньо вбудовуються в існуючі документи та процеси національного планування. Цей метод є найбільш простим і ефективним для країн, які вже мають розроблені

національні стратегії розвитку. Такий стратегічний підхід приймається, наприклад, Мексикою та Індією. [40]

У кожного з даних підходів є як переваги, так і певні недоліки. Для прикладу, комплексна стратегія є багатовимірною та охоплює одразу всі важливі аспекти сталого розвитку, проте можуть виникати складності із реалізацією даного підходу саме через об'ємність та ресурсомісткість стратегії. Міжгалузєва стратегія вже є більш обмеженою та не охоплює весь комплекс головних аспектів сталого розвитку, та з іншого боку, стратегія є дещо легшою в реалізації та дає змогу зосередитись на кількох пріоритетних проблемах та цілях. Галузевий вид стратегій має досить вузьку направленість та дає змогу зосередитись на конкретній проблематичній сфері, та це не дає можливості бачити сталий розвиток як комплекс, та не завжди враховує, що зміни в одній сфері порушують інші сфери також. Найлегшою є стратегія інтеграції сталого розвитку в уже існуючу національну стратегію розвитку, такий підхід є найлегшим у впровадженні та може бути ефективним, проте лише за умови адаптивності та доцільної наявної стратегії.

Кожна зі стратегій може бути доцільною та ефективною за правильного вибору підходу до формування та впровадження стратегії. Обраний підхід залежить від конкретних умов та потреб країни, а також від наявних можливостей. Кожна з країн має різний рівень економічного розвитку, є різниця в екологічному статі та може різнитись соціальний рівень розвитку країн, саме тому для різних країн є ефективними та досяжними різні підходи.

Для прикладу, країни з високим розвитком економіки мають змогу для комплексної та багатовимірної стратегії сталого розвитку, яка дасть змогу бачення сталого розвитку як цілісної системи та допоможе зосередитись на основних проблемах, не погіршивши при цьому інші сфери. Країни з нижчим рівнем розвитку можуть зосереджуватись на галузевих чи міжгалузєвих підходах, які будуть менш всеосяжними, але при цьому будуть простішими в реалізації та при цьому дадуть змогу вирішити найбільш критичні проблеми. За умови, що країна має слабкі місця

в певних конкретних сферах, наприклад, низький соціальний рівень або проблеми з екологією варто зосередитись на вирішенні галузевих проблем.

За будь-якого підходу, обраного країною, важливо, щоб стратегія була досяжною та доцільною, інклюзивною та постійно вдосконалювалась. Також важливо, щоб стратегія враховувала всі свої сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози для досягнення сталого розвитку. Важливо, щоб стратегія також враховувала потреби зацікавлених сторін, як уряду, так і бізнесу, і звичайно громадськості. Крім того, найважливішим є регулярна оцінка стратегії для можливості її вдосконалення відповідно до зміни наявних умов.

Розглянемо більш детально стратегії на прикладах деяких країн.

Комплексний підхід:

1. Однією з країн, що використовує комплексну стратегію є Швеція. Швеція є країною з високим рівнем економічного розвитку, та окрім того має стратегію, що також спрямована на покращення соціального стану та екології. Щодо соціальної сфери, Швеція ставить акцент на покращенні освіти та охорони здоров'я, надавши доступ до цих потреб для кожного. А також важливими є збереження екології, в основному за рахунок збільшення лісів, зниження споживання електроенергії та скорочення викидів парникових газів. [41]

2. Німеччина зосереджує увагу на розвитку відновлювальних джерел енергії, в основному сонячної та вітрової. А також працює над зменшенням викидів. В соціальному напрямі Німеччина спрямована на розвиток освіти та покращення соціальної підтримки населення. Все це Німеччина реалізує за рахунок розвитку технологій та інвестиційної діяльності. Тож Німеччина також використовує комплексну стратегію розвитку, яка ефективно поєднує всі 2 сфери сталого розвитку. [41]

Міжгалузевий підхід:

1. Міжгалузевий підхід можна розглянути на прикладі Естонії, яка зосереджена на двох суміжних проблемах. Естонія спрямована на розвиток інфраструктури, в основному на розвиток транспорту та підвищенні його ефективності. При цьому увага акцентується також на регулюванні викидів парникових газів від транспорту. [41]

2. Велика Британія має схожу концепцію та також зосереджена на скороченні парникових газів від транспорту та розробляє план досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року. Крім того, за рахунок розвитку інвестицій Велика Британія розвиває відновлювальні джерела енергії. [41]

Галузевий підхід:

3. Ісландія на даному етапі сталого розвитку орієнтується на розвитку однієї конкретної галузі, а саме, сільського господарства. А саме на зменшенні пестицидів та підтримці органічного сільського господарства. [41]

2. Схожа ситуація і у Бразилії, яка спрямовує інвестиції у розвиток відновлювальних джерел для сільського господарства та для впровадження програм підтримки фермерів з низьким рівнем доходу.

Інтеграція сталого розвитку у національну стратегію розвитку:

1. Найбільш яскравим прикладом є Індія, яка інтегрує сталий розвиток в свою національну стратегію, яка вже сфокусована на зниженні бідності та соціальної нерівності, а також на заходах для покращення екології та збереження навколишнього середовища.

Кожен з цих прикладів ще раз показує різницю між наявними стратегіями та показує, що вибір підходу до визначення стратегії залежить від умов та потреб країни.

Одним з основних завдань даного дослідження є створення для України стратегії, що буде адаптованою до умов війни та зможе, за рахунок наявних можливостей, вирішити найбільш критичні проблеми. Створення стратегії сталого

розвитку в умовах війни є важким завданням, оскільки війна створює кризову ситуацію, сильно ускладнює досягнення цілей сталого розвитку. Окрім того, ситуація не є стабільною, тому стратегія має бути гнучкою. [42, 43]

Досить часто країни у стані війни застосовують комплексний підхід до формування стратегії. Така стратегія зможе врахувати всі нагальні потреби, які виникли в країні під час війни, наприклад зростання бідності, голоду та хвороб. Також в цій стратегії можна розглянути й економічні цілі, як відновлення інфраструктури чи екологічні фактори, які допоможуть покращувати екологічний стан територій.

Розглянемо вплив війни на сталий розвиток на конкретних прикладах:

- Насамперед, війна призводить до руйнування інфраструктури. Руйнуються як житлові будинки, так і заклади освіти, медицини тощо.
- Війна тягне за собою зростання голоду та збільшення кількості захворювань та інвалідності, тобто призводить до гуманітарної кризи.
- Все це в результаті призводить до зростання бідності та ускладнює життя населення та економічний розвиток.

Для аналізу сталого розвитку в умовах війни розглянемо приклади таких країн як Ємен, де з 2014 року йде громадянська війна, яка призвела до загибелі майже 400 тис. людей та до гуманітарної катастрофи. Також дослідимо стратегію розвитку Сомалі, де громадянська війна триває з 1991 року, війна призвела до руйнування країни та загибелі 300 000 осіб. Проаналізуємо також Афганістан, у якому також протягом довгого періоду, а саме з 1978 року триває громадянська війна, де загинуло вже більше 100 тисяч осіб. І розглянемо також сталий розвиток в Судані, де з 2011 року ведеться громадянська війна, яка призвела до загибелі понад 300 000 людей і до повалення президента Омара аль-Башира в 2019 році. [44-47]

- Стратегія Ємена є галузевою. В основному вона спрямована на покращення соціального стану та на подолання гуманітарної кризи. Основними є

заходи для забезпечення доступу до продовольства, чистої води та медичної допомоги. [44]

- Схожа стратегія й в Афганістану. Основним спрямуванням стратегіє є подолання бідності та скорочення соціальної нерівності, тобто розвиток соціальної сфери. Також в стратегії розглядаються розвиток освіти та медичної сфери, що також відноситься до соціальних цілей. [45]

- Сомалі ж має комплексне спрямування, яке розглядає практично всі аспекти сталого розвитку. Основним завданням є досягнення миру, та окрім того стратегія Сомалі включає в себе заходи щодо розвитку економіки, розвитку сфери освіти та навіть зміцнення уряду. [46]

- Стратегія Судану спрямована на забезпечення економічного розвитку за рахунок розвитку бізнесу та створенню робочих місць. Також стратегія включає заходи для покращення політичної ситуації та створення демократії. [47]

Однією з найбільш розвинених країн з погляду концепції сталого розвитку, у якій протягом довгого періоду ведеться війна є Ізраїль. [48] Війна в Ізраїлі та Палестині має значний вплив на сталий розвиток в Ізраїлі. Вона призводить до руйнування інфраструктури, зростання бідності та нерівності, а також до гуманітарних криз. [49]

Серед основних викликів Ізраїлю під час війни є:

1. Політична, економічна, соціальна нестабільність.
2. Скорочення наявних ресурсів, як матеріальних та фінансових, так і людських.
3. Загострення ситуації в регіоні в цілому та зростання агресії від багатьох сусідніх держав.

Кожен з цих викликів ускладнює досягнення сталого розвитку. Проте Ізраїль впроваджує ефективну комплексну стратегію та комплекс заходів для пом'якшення впливу війни на сталий розвиток. [48]

- Впровадження програм для забезпечення доступу до продовольства, води та медичної допомоги.
- Розробка програм для створення робочих місць і підвищення рівня життя людей.
- Зміцнення уряду та створення умов для миру та безпеки.
- Розвиток освіти та охорони здоров'я.
- Захист навколишнього середовища.

Якщо підсумувати, Ізраїль створив комплексну та адаптивну модель, яка підлаштовується до умов війни. Таких принципів має дотримуватись і Україна, тому при формуванні стратегії сталого розвитку Україні варто орієнтуватись на досвід Ізраїлю.

3.2. Пропозиції щодо досягнення цілей сталого розвитку України в період війни

У контексті України, рекомендації для вибору стратегії сталого розвитку повинні враховувати її унікальні особливості, такі як геополітичне розташування, етнічний склад населення, традиції та культурні особливості. Важливо також враховувати глобальні тренди в сферах економіки, екології та соціального розвитку.

Наслідком такої стратегії повинно бути досягнення балансу між економічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічною стійкістю. Це може включати в себе створення сприятливого клімату для бізнесу, розвиток соціальної інфраструктури та впровадження заходів для збереження природних ресурсів.

Загальний підхід до вибору стратегії сталого розвитку має ґрунтуватися на партнерстві між урядом, бізнесом та громадянським суспільством. Широка участь різних сторін дозволяє враховувати різноманітні потреби та інтереси, що сприяє створенню більш комплексної та ефективної стратегії сталого розвитку.

Україна набула певного досвіду в області сталого розвитку. У 2015 році була затверджена Стратегія сталого розвитку "Україна-2020", яка визначала мети, пріоритети та заходи для досягнення сталого розвитку до 2020 року. Стратегія, як і зараз, включала 17 цілей, розділених на три групи [50]:

1. Економічний розвиток, який включає високий рівень конкурентоспроможності економіки, створення нових робочих місць, розвиток інновацій та технологій.

2. Соціальний розвиток, який включає поліпшення якості життя населення, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг.

3. Екологічний розвиток, що включає збереження навколишнього середовища та боротьба зі зміною клімату.

Стратегія "Україна-2020" досягла певних успіхів, включаючи реформи в економіці, освіті та охороні здоров'я. Проте загалом вона не була повністю реалізована.

У 2022 році була прийнята Національна економічна стратегія України до 2030 року, орієнтована на досягнення Цілей сталого розвитку. Стратегія має на меті забезпечити економічне зростання України, враховуючи Цілі сталого розвитку та досягнення кліматичної нейтральності до 2060 року. [1]

Однак початок війни суттєво вплинув на сталий розвиток, роблячи його досягнення важчим завданням. Саме тому вже існуючі стратегії слід адаптувати до нових умов, враховуючи вплив воєнного конфлікту на кожну зі сфер розвитку, на економіку, соціальну сферу та екологію.

Україна має потенціал для досягнення сталого розвитку, але для забезпечення цієї мети в довгостроковій перспективі необхідно вжити рішучих заходів щодо вирішення основних викликів, що стоять перед країною. Ключовим аспектом в цьому контексті є впровадження комплексного підходу до стратегії сталого розвитку, охоплюючи всі важливі сфери економіки, соціуму та екології.

Перевагами комплексного підходу для України є:

1. Ефективність. Комплексність та багатоплановість підходу дозволяє враховувати взаємозв'язки між різними аспектами сталого розвитку. Розробка стратегій, що охоплює всі ці аспекти, є більш ефективною, оскільки дозволяє уникнути розривів і враховувати взаємодію різних елементів системи.

2. Інклюзивність. Такий підхід залучає широке коло зацікавлених сторін, яке включає уряд, бізнес, громадські організації та суспільство. Такий підхід створює більш широкий погляд на стратегію, оскільки враховує різноманітні погляди та інтереси різних груп населення.

3. Стійкість. Комплексний підхід дозволяє враховувати взаємозв'язки між економічним, соціальним та екологічним розвитком. Розробка стратегій, які узгоджують ці аспекти, робить такі стратегії більш стійкими в довгостроковій перспективі, оскільки вони враховують безперервний і взаємопідпорядкований характер цих викликів.

Комплексний підхід до стратегії сталого розвитку України може включати в себе такі напрямки, як розвиток інновацій, створення нових робочих місць, покращення якості освіти та охорони здоров'я, а також захист навколишнього середовища. Забезпечуючи взаємодію цих компонентів, Україна зможе вирішувати виклики сталого розвитку та рухатися в напрямку стійкого та врівноваженого розвитку на довгостроковій основі.

Враховуючи різний характер викликів та умов у воєнний період і післявоєнний відновлювальний період, обґрунтовано розробляти відмінні стратегії для кожного з цих етапів. Важливо, щоб такий підхід був гнучким та адаптованим до змін, спрямованим на максимальне врахування унікальних викликів та можливостей кожного періоду. Різні стратегії дозволяють краще відповідати конкретним потребам та реаліям, що виникають у відмінних ситуаціях воєнного та післявоєнного часу.

Обидві стратегії повинні бути гнучкими та адаптованими до змін у внутрішніх та зовнішніх умовах. Адаптивність є ключовим елементом, оскільки дозволяє ефективно реагувати на розвиток подій і змінювати підходи відповідно до конкретних потреб та викликів кожного періоду.

У воєнний період Україна стикається зі складними викликами, і важливо розробити комплексну стратегію сталого розвитку, що враховує основні цілі та можливості захисту країни від агресора, відновлення та розвитку після війни, а також скорочення корупції.

Однією з ключових цілей є захист країни від агресора. Розробка та реалізація ефективної військової стратегії, забезпечення безпеки громадян та території, а також залучення міжнародної підтримки стають основою для досягнення цієї мети. Однак реалізація стратегії повинна також включати плани відновлення та розвитку країни після завершення конфлікту, дозволяючи уникнути трагічного сліdkу військових подій.

Важливим аспектом є скорочення корупції. Антикорупційні реформи підвищення, прозорості в управлінні та активна участь громадян у боротьбі з корупцією стають визначальними завданнями. Враховуючи, що воєнний період може збільшити ризики корупції, стратегія повинна бути спрямована на побудову сильних інститутів, що забезпечують відкритість та ефективність управління.

Основними можливостями є підтримка інших країн, залучення громадянського суспільства та використання цифрових технологій. Співпраця з міжнародною спільнотою може не лише забезпечити додаткові ресурси для військової діяльності, а й стати підґрунтям для майбутнього відновлення та розвитку. Важливою частиною стратегії має бути залучення громадянського суспільства, що сприятиме широкій підтримці та забезпечить більш ефективні рішення.

У використанні цифрових технологій теж є великий потенціал для ефективного управління та розвитку. Впровадження інновацій у всі сфери життя,

від економіки до охорони здоров'я, може значно полегшити процеси відновлення та покращити якість життя населення.

Рекомендації для розробки стратегій включають гнучкість та адаптивність, всеосяжність та прозорість. Гнучка стратегія, яка може отримати результат в умовах зміни, є ключовою для успішного досягнення поставлених завдань. Забезпечення всебічного огляду всіх аспектів сталого розвитку та забезпечення прозорості та підприємництва гарантує підтримку громадян та партнерів.

Як було визначено в дослідженні, пріоритетними у воєнний період є цілі 16, 17, 1, а також важливими є цілі 2 та 3. Тож навіть при комплексному підході, основна увага має бути зосереджена на даних цілях. Розробимо рекомендації для досягнення цілей 16, 17, 1, 2 та 3 у воєнний період:

Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути:

- Впровадження антикорупційних реформ.
- Забезпечення права верховенства та незалежності судів.

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку:

- Залучення міжнародної спільноти до військової, фінансової та гуманітарної допомоги.
- Співпраця з партнерами для відновлення та реконструкції країни.

Ціль 2. Подолання голоду:

- Забезпечення доступу до продовольства для всіх, включаючи людей, які були змушені покинути свої домівки внаслідок війни.
- Забезпечення безпеки харчових продуктів.
- Сприяння збалансованому харчуванню.

Ціль 1. Подолання бідності:

- Забезпечення доступу до основних соціальних послуг.
- Забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я.

Ціль 3. Забезпечення доброго здоров'я та добробуту всіх людей:

- Забезпечення доступу до медичної допомоги для всіх, включаючи людей, які були змушені покинути свої домівки внаслідок війни.
- Зменшення рівня смертності від неінфекційних захворювань.
- Забезпечення доброго психічного здоров'я та добробуту.

Рекомендації для розробки стратегій включають також гнучкість та адаптивність, всеосяжність та прозорість. Гнучка стратегія, яка може отримати результат в умовах зміни, є ключовою для успішного досягнення поставлених завдань. Забезпечення всебічного огляду всіх аспектів сталого розвитку та забезпечення прозорості та підприємництва гарантує підтримку громадян та партнерів.

У контексті воєнного періоду стратегії адаптації вимагають збільшення військових витрат, впровадження надзвичайних заходів та активної взаємодії на міжнародному рівні для забезпечення безпеки та підтримки. [51]

Рекомендації для адаптації стратегії при погіршенні військової ситуації:

- Збільшення військових витрат та реорганізація армії.
- Запровадження надзвичайних заходів для забезпечення безпеки громадян.
- Активне залучення міжнародної спільноти для підтримки та розвитку.

Після воєнного періоду стратегія повинна бути спрямована на відновлення та реконструкцію, підтримку економічного розвитку. [52]

Рекомендації для адаптації стратегії до післявоєнного періоду:

- Підготовка до відновлення та реконструкції.
- Забезпечення права верховенства та стабільності.
- Підтримка економічного розвитку через інвестиції та реформи.

В цілому комплексна стратегія сталого розвитку України у воєнний період створює ключові напрямки дії та рекомендації, спрямовані на досягнення мирного та стійкого майбутнього для країни та її громадян.

Комплексна стратегія післявоєнного відновлення України:

Стратегія сталого розвитку України в період війни повинна бути спрямована на вирішення таких основних завдань:

- Забезпечення безпеки та стабільності країни.
- Відновлення інфраструктури та економіки.
- Подолання бідності та нерівності.
- Покращення рівня життя населення.
- Створення основ для сталого розвитку в майбутньому.

Для реалізації цих завдань стратегія повинна передбачати такі заходи:

- Забезпечення безпеки та стабільності країни передбачає посилення правоохоронних органів, створення ефективної системи безпеки, а також проведення реформ у галузі правосуддя.

- Відновлення інфраструктури та економіки передбачає відновлення зруйнованих будівель, доріг, мостів та інших об'єктів інфраструктури, а також стимулювання економічного зростання.

- Подолання бідності та нерівності передбачає забезпечення доступу до продовольства, води та житла для всіх людей, створення робочих місць та стимулювання економічного зростання, а також соціальну підтримку людей, які постраждали від війни.

- Покращення рівня життя населення передбачає забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я, культури та інших соціальних послуг.

- Створення основ для сталого розвитку в майбутньому передбачає розвиток екологічно чистих технологій, забезпечення сталого використання природних ресурсів та формування відповідального ставлення до довкілля.

Стратегія повинна бути розроблена з урахуванням таких принципів:

- Комплексний підхід, який охоплює всі аспекти сталого розвитку, від економічних до соціальних та екологічних.
- Гнучкість, яка дозволяє адаптуватися до змін у зовнішніх умовах.
- Міжнародне співробітництво, яке забезпечує доступ до ресурсів та досвіду інших країн.

Реалізація стратегії повинна здійснюватися за рахунок державних коштів, міжнародної допомоги та приватних інвестицій.

Очікувані результати реалізації стратегії:

- Зменшення рівня бідності та нерівності.
- Покращення рівня життя населення.
- Відновлення країни після війни.
- Створення основ для сталого розвитку в майбутньому.

Стратегія сталого розвитку України в період війни є складним і багатогранним завданням. Однак, якщо вона буде реалізована успішно, вона дозволить Україні подолати наслідки війни та забезпечити її майбутній розвиток.

ВИСНОВКИ

Сталий розвиток є стратегією розвитку, яка має за мету задовольняти потреби поточного покоління, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь. Це підходить, який враховує баланс між соціальними, економічними та екологічними аспектами. Цілі сталого розвитку (ЦСР), прийняті Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році, становлять основний каркас для досягнення цього підходу. Зосереджені на глобальних викликах, таких як бідність, голод, хвороби, нерівність, зміна клімату та охорона навколишнього середовища, ці цілі визначають шляхи до сталого розвитку, сприяючи створенню справедливого та екологічно стабільного світу для сучасних та майбутніх поколінь.

На основі проведеного аналізу впливу війни на сталий розвиток в Україні виділяються пріоритетні Цілі сталого розвитку (ЦСР), які стають ключовими в контексті воєнного конфлікту. Зокрема, Ціль 16, спрямована на забезпечення справедливості, створення світу та утвердження сильних інститутів, виявляється важливою у забезпеченні внутрішньої стабільності та протидії корупції в умовах військового конфлікту. Ціль 17, що вказує на важливість міжнародного співробітництва та партнерства для подолання кризи та відновлення країни, також набуває особливого значення. Крім того, Ціль 1, спрямована на позбавлення бідності, і Цілі 2 та 3, пов'язані з подоланням голоду та забезпеченням здоров'я та добробуту, спільно визначають стратегічний курс для вирішення проблем, що виникають в умовах військового конфлікту. Ці пріоритетні ЦСР є важливими в контексті забезпечення безпеки, відновлення та визначення майбутнього для України в умовах воєнної невпевненості.

Вивчення впливу воєнних конфліктів на Україну виявило, що війна негативно впливає на досягнення всіх Цілей сталого розвитку (ЦСР). За період війни спостерігається загальне погіршення індикаторів сталого розвитку та економічного стану країни. Зокрема, вона призводить до значного зростання рівня бідності, поширення голоду, збільшення захворювань, поглиблення нерівності серед населення та наростання екологічних проблем. Всі ці фактори ставлять під

загрозу соціальну стабільність та загальний добробут України. Підкреслено необхідність вжиття ефективних заходів для протидії впливові воєнного конфлікту та відновлення сталих розвиткових процесів в країні.

Пріоритетність Цілей сталого розвитку (ЦСР) під час війни формується під впливом різноманітних факторів, які визначають особливості військового конфлікту. Природа війни, її напрямок, тривалість та наявні ресурси для відновлення грають ключову роль у визначенні пріоритетів. Наприклад, інтенсивна військова діяльність може підсилити необхідність відновлення інфраструктури та систем безпеки. Тривалість конфлікту визначає ступінь важливості завдань щодо забезпечення гуманітарної допомоги та відновлення зруйнованих галузей. Наявність ресурсів визначає можливість здійснення проектів зі сталого розвитку та соціального відновлення. Оптимальна стратегія враховує ці фактори, щоб забезпечити ефективний та призначений для відновлення сталих розвиткових заходів під час та після війни.

Рекомендації для покращення умов сталого розвитку в Україні під час та після війни включають в себе застосування комплексного підходу, який охоплює всі аспекти сталого розвитку, від економічних до соціальних та екологічних. Гнучка та адаптивна стратегія є важливими елементами, які дозволять ефективно реагувати на зміни в умовах, незалежно від їх напрямку. Прозорість та підзвітність стають ключовими для забезпечення високого рівня довіри громадян та залучення їх до реалізації стратегії. Залучення громадськості до визначення пріоритетів Цілей сталого розвитку визнає важливість широкого врахування голосу громадськості у формуванні стратегій, що сприяє більш ефективному та збалансованому підходу до вирішення проблем під час воєнних конфліктів та після їх завершення.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>
2. Офіс Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/stalij-rozvitok-nemozhlivij-u-sviti-de-panuyut-geopolitichni-57469>
3. "Методологія наукових досліджень" Конспект призначений для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит", 8.1810012 «Управління інноваційною діяльністю»
4. Стратегічний менеджмент. [текст] навч. посіб. / За заг. ред. Бутка М. П. [М.П.Бутко, М.Ю.Дітковська, С.М.Задорожна та ін.] – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 376 с.
5. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник / О. М. Сумець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. – Харків : ХНУВС, 2021. – 208 с.
6. Статистичне моделювання і прогнозування : робочий зошит для студентів всіх спеціальностей економічного факультету / Н. В. Буркіна. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. – 55 с
7. Конференція ООН з навколишнього середовища людини, 5-16 червня 1972 р., Стокгольм. URL: <https://www.un.org/en/conferences/environment/stockholm1972>
8. Що таке сталий розвиток? / SUSTAINABLE STRATEGIES INSTITUTE. URL: <http://ssi.org.ua/blog/shcho-take-stalyi-rozvytok>
9. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. – К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. – 446 с.

10. Цілі сталого розвитку. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cili-stalogo-rozvitku>

11. Ціль 1. Подолання бідності у всіх її формах та повсюдно. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-1-podolanna-bidnosti-v-usih-ii-formah-ta-povsudno>

12. Ціль 2. Викорінення голоду, забезпечення продовольчої безпеки та покращення харчування, заохочення раціонального ведення сільського господарства. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-2-podolanna-golodu-dosagnenna-prodovolcoi-bezpeki-polipsenna-harcuvanna-i-sprianna-stalomu-rozvitku-silskogo-gospodarstva>

13. Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-3-zabezpecenna-zdorovogo-sposobu-zitta-ta-sprianna-blagopoluccu-dla-vsih-u-bud-akomu-vici>

14. Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-4-zabezpecenna-vseohopluucoi-i-spravedливоi-akisnoi-osviti-ta-zaohocenna-mozlivosti-navcanna-vprodovz-usogo-zitta-dla-vsih>

15. Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-5-zabezpecenna-gendernoi-rivnosti-rozsirennja-prav-i-mozlivostej-usih-zinok-ta-divcatok>

16. Ціль 6. Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією. URL: <https://business.dii.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-6-cista-voda-ta-nalezni-sanitarni-umovi>

17. Ціль 7. Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-7-dostupna-ta-cista-energia>

18. Ціль 8. Сприяння безперервному, всеохопному і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-8-gidna-praca-ta-ekonomicne-zrostanta>

19. Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-9-promislovist-innovacii-ta-infrastruktura>

20. Ціль 10. Скорочення нерівності всередині країн і між ними. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-10-skorocenna-nerivnosti>

21. Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-11-stalij-rozvitok-mist-i-gromad>

22. Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-12-vidpovidalne-spozivanna-ta-virobnictvo>

23. Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками. URL: <https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-13-pomaksenna-naslidkiv-zmini-klimatu>

24. Ціль 14. Збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку. URL:

<https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-14-zberezenna-morskih-resursiv>

25. Ціль 15. Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття. URL:

<https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-15-zahist-ta-vidnovlenna-ekosistem-susi>

26. Ціль 16. Сприяння розбудові миролюбного і всеохопного суспільства задля сталого розвитку, забезпечення всім доступу до правосуддя і створення ефективного, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях. URL:

<https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-16-mir-spravedlivist-ta-silni-instituti>

27. Ціль 17. Зміцнення засобів реалізації Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку та активізація його діяльності. URL:

<https://business.diia.gov.ua/handbook/sustainable-development-goals/cil-17-partnerstvo-zaradi-stalogo-rozvitku>

28. Костюченко , В., Пащенко , І., & Саковець , І. (2023). ПРИНЦИПИ ESG І ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ. Грааль науки , (27), 117–123.

29. Інформаційне агентство «Уніан». URL: <https://www.unian.ua/>

30. ТСН. URL: <https://tsn.ua/>

31. Майданюк, В. П., et al. "Екоцид: можливі епідеміологічні наслідки підриву Каховської ГЕС та медичний захист." (2023).

32. Заячук, Мирослав Дмитрович. "ПРО ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ РОСІЇ НА КАХОВСЬКІЙ ГЕС."

33. Рудень, В. В., and Т. Г. Гутор. "Методика проведення та оцінки результатів експертних оцінок (на прикладі впровадження системи моніторингу

здоров'я населення на рівні первинної медико-санітарної допомоги). «Український медичний часопис» 2 (2011): 31-34.

34. Царенко, І. О. Методи оцінки рівня конкурентоспроможності вищих навчальних закладів / І. О. Царенко // Молодий вчений. - 2015. - № 2 (17). - С. 122-125.

35. ВВП в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

36. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

37. Україна. Добровільний національний огляд. Цілі сталого розвитку. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf

38. Україна не тільки розмінує землі, а й заробить на цьому. Як працюватиме новий ринок? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/10/9/705226/>

39. Десять років: Ігор Клименко дав прогноз по розмінуванню українських земель. URL: <https://agropolit.com/news/26392-desyat-rokiv-igor-klimenko-dav-prognoz-po-rozminuvannyu-ukrayinskih-zemel>

40. КОРОЛЬЧУК, ЛВ. "КОРОЛЬЧУК ЛВ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ РОЗРОБКИ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ." Інтернет-конференції ХНУМГ ім. ОМ Бекетова (2023).

41. Попович, Н. В. (1). Стратегії сталого розвитку країн Європи та їх картографічне забезпечення. Проблеми безперервної географічної освіти і картографії, (22), 108-111.

42. Дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572/>

43. Як буде відбудовуватись Україна? Від знання про ризики – до сталого відновлення. URL: <https://r2p.org.ua/page/vid-znannya-pro-ryzyky-do-stalogo-vidnovlennya>

44. Yemen: Why is the war there getting more violent? URL: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29319423.amp>

45. Kaye, John William. History of the War in Afghanistan. e-artnow, 2021.

46. Nyadera, Israel Nyaburi, Mohamed Salah Ahmed, and Michael Otieno Kisaka. "War and Peace in Somalia." *The Palgrave Encyclopedia of Peace and Conflict Studies*. Cham: Springer International Publishing, 2020. 1-12.

47. The war in Sudan is a consequence of a derailed transition. URL: <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/10/29/the-war-in-sudan-is-a-consequence-of-a-derailed-transition>

48. Haj, Rimah. "Israel and sustainable development." *EcoSoEn* 1.3-4 (2020): 101-106.

49. November 5, 2023 Israel-Hamas war news. URL: <https://amp.cnn.com/cnn/middleeast/live-news/israel-hamas-war-gaza-news-11-05-23/index.html>

50. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>

51. КАПІНОС, Г., & ЛАРІОНОВА, К. (2023). ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*, (1), 93–103.

52. Миколайчук, М., and О. Лесик. "Інструменти розвитку та повоєнного відновлення територій України: аналітичний огляд." *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування* 7 (2023).

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Поєднання SWOT-аналізу, PESTEL-аналізу та методу експертних оцінок для оцінки стану країни

Чинники		Оцінка експертів								Середнє значення	Ранг
		1	2	3	4	5	6	7	8		
Сильні сторони											
Р	Підтримка від інших країн та міжнародних організацій	1	2	1	5	2	1	3	2	2	2
	Розвиток міжнародних партнерств	2	3	2	2	1	2	2	1	2	1
Е	Розвиток гнучкості бізнесу	4	11	7	1	8	7	8	7	7	7
	Адаптованість аграрного бізнесу	3	5	3	3	3	3	1	3	3	3
	Розвиток онлайн діяльності та діджиталізації	5	6	4	4	4	4	5	4	5	4
S	Розвиток національної свідомості	7	7	5	6	6	6	4	5	6	5
Т	Розвиток технологій	6	4	6	5	5	8	6	6	6	5
	Наявність висококваліфікованих ІТ-спеціалістів	10	9	11	11	11	9	10	11	10	11
Е	Розвиток зеленої енергетики	8	10	9	10	10	10	10	10	10	10
L	Наявність законодавчої бази	11	1	8	8	7	5	8	8	7	8
	Встановлена система правосуддя	9	8	10	9	9	11	9	9	9	9
Слабкі сторони											
	Війна	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1
Р	Політична нестабільність	3	5	2	5	3	5	3	3	4	2
	Залежність від підтримки інших країн	10	6	11	6	9	6	8	9	8	8
	Зростання корупції	2	7	3	7	2	7	2	2	4	3
	Значна кількість зруйнованих населених пунктів	4	8	5	8	4	8	4	4	6	5

Продовження таблиці А.1

Е	Некоректний поділ бюджету	5	9	6	9	6	9	6	6	7	6
	Економічні збитки	8	10	4	10	7	10	7	7	8	7
	Зростання інфляції	16	24	7	24	11	24	15	15	17	17
	Зростання рівня безробіття	21	23	8	23	17	23	21	21	20	20
	Погіршення економічного стану населення	12	11	9	11	13	11	12	12	11	12
	Пошкодження та/або руйнування інфраструктури	7	12	10	12	5	12	9	8	9	10
	Банкрутство підприємств	24	25	12	25	23	25	23	23	23	24
	Скорочення експорту	22	26	17	26	21	26	25	23	23	25
	Зростання витрат на логістику	25	27	18	27	24	27	27	27	25	27
S	Збільшення кількості людей з інвалідністю	5	1	14	1	8	1	5	5	5	4
	Збільшення кількості людей з психологічними травмами	15	13	15	13	15	13	15	16	14	14
	Зростання бідності та соціальної нерівності	11	14	13	14	11	14	13	13	13	13
	Відсутність ефективної соціальної підтримки	13	4	16	4	15	4	11	11	10	11
	Зменшення доступу до медицини	14	15	18	15	14	15	14	14	15	15
	Зменшення доступу до освіти	17	14	19	14	20	14	17	17	17	16
	Незаконне вивезення дітей з окупованих територій	9	3	17	3	10	3	10	10	8	8
Т	Зростання кіберзлочинів та шпигунства	23	19	24	19	24	19	22	22	22	22
	Відсутність ефективного захисту кіберпростору	27	20	25	20	27	20	26	26	24	26
Е	Знищення заповідників на окупованих територіях	26	18	23	18	26	18	24	25	22	23
	Відсутність водопостачання та погіршення якості питної води на окупованих територіях	20	17	22	17	22	17	19	20	19	18

Продовження таблиці А.1

Е	Знищення заповідників на окупованих територіях	26	18	23	18	26	18	24	25	22	23
	Відсутність водопостачання та погіршення якості питної води на окупованих територіях	20	17	22	17	22	17	19	20	19	18
	Змиття родючого шару ґрунту внаслідок підриву Каховської ГЕС	18	21	21	21	18	21	18	18	20	19
L	Корупція в судовій системі	19	22	20	22	19	22	19	19	20	21
Можливості											
P	Зміцнення міжнародного статусу	2	1	2	3	2	5	2	1	2	2
Е	Залучення фінансової допомоги від інших країн для стабілізації економіки	1	3	3	2	3	1	3	3	2	3
	Розвиток міжнародної торгівлі	3	2	1	1	1	2	1	2	2	1
	Розвиток сфер та напрямів, які залишаються стійкими в умовах війни	4	8	4	4	4	3	4	8	5	4
	Розвиток технологій для бізнесу	5	5	5	5	6	4	5	5	5	5
S	Впровадження соціальних реформ	11	9	9	12	9	12	9	9	10	10
	Впровадження та розвиток програм реабілітації	6	11	8	8	5	9	7	11	8	8
T	Залучення інвестицій для технологічного розвитку	8	4	7	7	8	6	8	4	7	7
Е	Зростання екологічної свідомості громадян	9	12	11	9	10	11	11	12	11	11
	Залучення інвестицій для збереження та відновлення екології	10	7	10	10	11	7	10	7	9	9

Продовження таблиці А.1

L	Запровадження реформ судової системи	12	10	12	11	12	10	12	10	11	12
	Впровадження заходів для прозорості та відкритості судової системи	6	6	6	6	7	8	6	6	6	6
Загрози											
P	Загострення військового конфлікту	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1
	Втрата міжнародної підтримки	5	2	3	3	5	4	3	3	4	3
E	Ескалація корупційних схем	2	5	1	2	1	2	1	2	2	2
	Відтік інвестицій	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4
S	Поширення інфекційних хвороб на окупованих територіях	10	9	9	10	10	9	9	10	10	10
	Погіршення демографічної ситуації	6	6	5	5	5	5	5	5	5	6
T	Вплив на думку громадськості через інформаційну війну	3	3	6	6	3	6	6	6	5	5
E	Зміни клімату	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
	Забруднення та опріснення Чорного моря	8	10	8	8	8	8	8	8	8	8
	Погіршення умов для розвитку сільського господарства	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
L	Недостатня захищеність прав громадян на окупованих територіях	9	8	10	9	9	10	10	9	9	9

МАТЕРІАЛИ

IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ

КОНФЕРЕНЦІЇ

20 ЖОВТНЯ 2023 РІК • М. КИЇВ, УКРАЇНА

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ
НАУКИ: МЕТОДИКА ТА
ПРАКТИКА

ISBN 978-617-8126-71-1
DOI 10.36074/liga-ukr-20.10.2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ, МАКРО- ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

АДАПТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У СФЕРІ БІЗНЕС-КРЕДИТУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Філоненко Н.В., Науковий керівник: Кириленко В.І. 11

АНАЛІЗ ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Лісова О.А., Науковий керівник: Колядич О.І......14

ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІКИ

Огородня В.С., Науковий керівник: Куличин Р.О. 17

СЕКЦІЯ 2.

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

АГРАРНА ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Гуцалюк Т.В., Науковий керівник: Гольцов А.Г. 20

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Плетньова Є.С., Науковий керівник: Назарова О.Ю. 22

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Буга М.В., Науковий керівник: Тичук Т.О. 24

РОЛЬ УПАКОВКИ У ПРОСУВАННІ ТОВАРІВ І ЗБЕРЕЖЕННІ ЇХ ЯКІСНИХ ТА КІЛЬКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ

Радченко Є.О., Науковий керівник: Михальчишина Л.Г. 26

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО РИЗИКУ

Савка О.Ю., Науковий керівник: Алексеева О.В. 28

СЕКЦІЯ 3.

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

ENVIRONMENTAL RISK AS A GLOBAL FACTOR OF POTENTIAL LOSSES

Reshetnyk K., Scientific supervisor: Vavdijchuk I. 30

FUNDAMENTAL ANALYSIS AS A TOOL OF FORECASTING PRICE CHANGES

Reshetnyk K., Scientific supervisor: Zhurakhovska L. 33

Лісова Ольга Андріївна, здобувач вищої освіти факультету економіки та управління
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

Науковий керівник: Колядич Олександр Іванович, канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

АНАЛІЗ ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Російсько-українська війна суттєво підриває концепцію сталого розвитку, створюючи перешкоди для його ключових аспектів та для досягнення цілей сталого розвитку. Однією з найбільш глобальних катастроф з початку повномасштабного вторгнення став підрив Каховської ГЕС, що стався 6 червня 2023 року. Відповідно до Женевської конвенції, підрив дамби є воєнним злочином, який прирівнюють до застосування ядерної зброї, що свідчить про глобальність проблеми. [1]

Постановка проблеми. Руйнування Каховської ГЕС призвело до непоправних збоїв в екосистемах України, спричинило серйозні труднощі у соціальній сфері, що в результаті вплинуло й на економіку. Негативний вплив цієї катастрофи спричинив проблеми, що торкаються кожної з цілей сталого розвитку.

Мега дослідження. Дослідження спрямоване на вивчення та розуміння впливу наслідків підриву Каховської ГЕС на сталий розвиток, з метою ідентифікації ключових проблем, що порушують екологічне та соціальне середовище, спричиняючи економічну шкоду.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми, спричинені підривом Каховської ГЕС вже викликали значний інтерес серед науковців та стала об'єктом активного дослідження. Серед актуальних робіт можна визначити роботи таких науковців: Майданюк В.П., Печиборщ В.П., Якимець В.М. [2], Саніна І.В., Люта Н.Г. [3], Заячук М.Д. [4] тощо.

Основна частина. Підрив Каховської ГЕС призвів до катастрофічних наслідків для екосистем України та загальної екологічної ситуації. Затоплення пошкодило або ж знищило обширні площі сільського господарства, включаючи овочівництво, плідівництво, баштанництво, зернове господарство та вирощування олійних культур. Окрім втрати втрати робочих земель, руйнування ГЕС призвело також до знищення пасовищного тваринництва.

Відновлення цих територій ускладнене через зміни мікроклімату та змив родючого шару ґрунту на площі понад 10 тис. гектарів. Окрім того, зупинено водопостачання 31 системи зрошення, теракт залишив без води 94 % зрошувальних систем Херсонської, 74 % Запорізької та 30 % Дніпропетровської областей, що ще більше поглибило проблему. Все це вносить значні негативні зміни в екосистеми суші, тобто порушує Ціль 15 сталого розвитку, що тягне за собою також проблеми з сільськогосподарським господарством, тобто з Ціллю 2.

Затоплення також спричинило забруднення Чорного моря, викликаючи опріснення та вплив на водні ресурси. Також було знищено рибні господарства, зокрема й єдиний в Україні державний осетровий завод у с. Дніпровське Білозерського району. Тож підрив Каховської ГЕС тягне за собою також зміни у Цілі 14.

Міністерство аграрної політики та продовольства України попередньо оцінює збитки від загибелі біоресурсів у 10,5 млрд.грн. Тож очевидно, що ситуація вимагатиме неабияких зусиль для відновлення різних аспектів сільськогосподарської та екологічної інфраструктури та подолання наслідків для сталого розвитку регіону.

Та найбільш гострою та небезпечно залишається проблема, пов'язана з гідроресурсами, тобто з Ціллю 6 сталого розвитку. За відомостями заступника Генерального секретаря ООН з гуманітарних питань Мартіна Гріффітса, близько 700 тис. осіб через руйнування Каховської ГЕС не мають належного доступу до питної води як на окупованих, так і підконтрольних територіях України. У кризовій ситуації з доступом до достатньої кількості питної води опинились Запорізька, Миколаївська, Дніпропетровська області, та найгіршою ситуація була та залишається у Херсонській області.

Окрім кількості, є також проблеми з якістю води. За даними досліджень головного санітарного лікаря України, якість поверхневих вод виявилася поганою. Мікробіологічні показники якості перевищують норми, що свідчить про серйозні забруднення вод на прилеглих територіях.

Все це в результаті створює умови для погіршенням санітарно-епідеміологічної ситуації, тобто може призвести до проблем зі здоров'ям, порушуючи Ціль 3.

Великий об'єм та швидкий потік води змивав все на своєму шляху: скотомогильники, кладовища, сміттєзвалища, склади з міндобривами, хімічними речовинами, нафтопродукти. У цій воді також опинились загиблі тварини та інші різноманітні забруднюючі речовини, що потрапляють до Лиману та Чорного моря, а також осідають у межах населених пунктів.

Якщо враховувати все це, а також складності природних таких як висока температура повітря та води, а також антропогенні умови, як низький рівень каналізаційних систем у сільських населених пунктах, можна передбачити виникнення епідемій кишкових інфекцій, наприклад дизентерії чи холери, вірусних захворювань, а саме гепатиту, різних аденовірусних та ентеровірусних інфекцій, а також багатьох інших хвороб.

І якщо на території, яка знаходиться під контролем України, проводитимуться відповідні заходи для покращення ситуації із питною водою, із покращення епідеміологічної ситуації, та розвитку сільського господарства, то на тимчасово окупованих російською владою територіях ситуація буде лише погіршуватись.

При врахуванні великої кількості втрат, що включають втрати біоресурсів в результаті катастрофи, руйнування складів з хімічними та нафтовими продуктами, пошкодження ГЕС, зруйновані житлові та інші будівлі, втрату площі для розвитку сільського господарства, потенційні втрати продукції та доходів від сільського господарства, екологічні збитки та необхідні витрати на відновлення, стає очевидним, що руйнування ГЕС має значний вплив і на економічний сектор.

Висновок. Підлив Каховської ГЕС має негативний вплив на різні аспекти сталого розвитку. В екологічному контексті, затоплення суші призвело до серйозного руйнування екосистем, призводячи до вимирання ряду видів рослин та тварин. Крім того, опріснення та забруднення морських вод спричинили порушення морської екосистеми та вимирання риби. Ці наслідки суттєво ускладнюють розвиток сільського господарства, що може призвести до серйозних проблем із забезпеченням продовольства та загостренням проблеми голоду в районах, що постраждали. Крім

того, вплив на екосистеми веде до погіршення стану здоров'я населення через забруднення води та втрату доступу до чистих джерел води. Кожна з цих проблем призводить до значних економічних втрат та вимагає довготривалого процесу відновлення, а також накладає необхідність великомасштабних відшкодувань для відновлення порушених систем. Отже, катастрофа виявила комплексний вплив на ключові аспекти сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року <https://ips.ligazakon.net/document/MU77003?an=454006>.
2. Майданюк В.П., Печиборщ В.П., Якимець В.М., Вороненко В.В., Печиборщ О.В., Якимець В.В., Дехтяр Ю.М., Лапшин Д.Є. Екоцид: можливі епідеміологічні наслідки підриву Каховської ГЕС та медичний захист. Актуальні проблеми транспортної медицини. № 3(73), 2023 р. С. 81–92 <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/13841/Maidanyuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
3. Саніна І.В., Люта Н.Г. Екологічні наслідки вибуху дамби Каховської ГЕС та шляхи покращення водопостачання населення. Мінеральні ресурси України. №2, 2023 р. С. 50–55 <https://mru-journal.com.ua/index.php/mru/article/view/353/334>.
4. Заячук М.Д. Про терористичний акт Росії на Каховській ГЕС. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, С. 10–12.

Ім'я користувача:
Економічної теорії Журба Тетяна

ID перевірки:
1015935937

Дата перевірки:
23.11.2023 14:40:19 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
23.11.2023 14:42:37 EET

ID користувача:
100005720

Назва документа: Лісова О.А. Аналіз пріоритетності цілей сталого розвитку у воєнний період

Кількість сторінок: 71 Кількість слів: 14633 Кількість символів: 112133 Розмір файлу: 364.98 KB ID файлу: 1015607627

10% Схожість

Найбільша схожість: 2.86% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1011348077)

9.1% Джерела з Інтернету 400 ..... Сторінка 73

7.12% Джерела з Бібліотеки 427 ..... Сторінка 79

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел